

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1992-1993

HANDELINGEN

29-30-31-32-33-34

VERGADERINGENVANFEBRUARI1993

ACTUELE INTERPELLATIES

ACTUELE VRAGEN

BELEIDSNOTA TOERISME IN VLAANDEREN

DE LIJN

DRUGGEBRUIK

ENERGIESECTOR

INTERPELLATIES

LOODSAKKOORD TUSSEN VLAANDEREN EN NEDERLAND VOOR DE WESTERSCHELDE

MILIEUBOX-PROJECT

NMBS

OPENLUCHTRECREATIEVE VERBLIJVEN

OUTPLACEMENT-, WERVINGS- EN SELECTIEBUREAUS

SCHEEPSBOUW

SIGMAPLAN

Inhoud

Nr. 29 **Dinsdag 2 februari 1993**

Berichten van verhindering, blz. 1135

Voorstel van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 1135

Voorstellen van resolutie

Indiening en verwijzing, blz. 1135

Besluiten van de Vlaamse Executieve

Indiening en verwijzing, blz. 1135

Arresten van het Arbitragehof

Indiening, blz. 1135

Kennisgeving van het Arbitragehof

Indiening, blz. 1136

Druggebruik

Debat, blz. 1136

Sprekers : de heren E. Van Rompuy, H. Coveliers, E. De Groot, A. Denys, G. Swennen, J. Geysels, F. De Man, mevrouw V. Dua, de heren A. Arts, F. Dewinter, J. Valkeniers, R. Daems, F. Vermeiren, minister L. Detiège

Interpellaties (Regl. art. 76)

Interpellatie van de heer J. Ansoms tot de heer J. Sauwens, Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over het loodsakkoord tussen Vlaanderen en Nederland voor de Westerschelde, blz. 1163

Sprekers : de heren J. Ansoms, H. Schiltz, E. Beysen, minister J. Sauwens

Interpellatie van de heer J. De Mol tot de heer J. Sauwens, Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over de beslissing van de raad van bestuur van De Lijn met betrekking tot het project Punt aan de Lijn, blz. 1169

Sprekers : de heren J. De Mol, H. Van Dienderen, minister J. Sauwens
Motie van aanbeveling, blz. 1173

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1173

Nr. 30 **Woensdag 3 februari 1993**

Berichten van verhindering, blz. 1175

Actuele vragen (Regl. art. 75)

Actuele vraag van de heer J. Tavernier tot de heer L. Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over de proefprojecten inzake sociale voorzieningen voor HOBUSTudenten, blz. 1175

Actuele vraag van de heer J. Demeulenaere tot de heer L. Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het paramedisch personeel in het buitengewoon onderwijs, blz. 1176

Actuele vraag van de heer L. Van Nieuwenhuysen tot de heer J. Sauwens, Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over de Vlaamse Dienst voor de Buitenlandse Handel, blz. 1178

Actuele vraag van mevrouw M. Vogels tot mevrouw W. Demeester-De Meyer, Vlaamse minister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin, over de ongerustheid bij de Bijzondere Jeugdzorg en de Gehandicaptenzorg, blz. 1178

Actuele vraag van de heer G. Vermassen tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de plannen van Center Parcs in het Maastrand, blz. 1181

Actuele vraag van mevrouw A. De Maght-Aelbrecht tot de heer N. De Batse-lier, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over privé-initiatief in het kader van het urgentieprogramma voor de sociale huisvesting, blz. 1181

Actuele vraag van mevrouw M. Aelvoet tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de militaire domeinen op de gewestplannen, blz. 1183

Actuele vraag van de heer H. Suykerbuyk tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over de openstelling van de A 12, blz. 1184

Voorstel van resolutie van mevrouw M. Aelvoet en de heer A. De Boeck betreffende de nabestemming van het vliegveld te Grimbergen
- **278** (1992-1993) - Nr. 1
Motie van orde, blz. 1185

Voorstel van resolutie van de heer E. De Groot c.s. betreffende het voeren van een actief drugspreventiebeleid
- **277** (1992-1993) - Nrs. 1 en 2

Voorstel van resolutie van mevrouw V. Dua en de heer J. Geysels betreffende het drugbeleid in Vlaanderen
- **279** (1992-1993) - Nr. 1

Voorstel van resolutie van de heer F. De Man betreffende het te voeren anti-drugsbeleid
- **282** (1992-1993) - Nr. 1

Voorstel van resolutie van de heren E. Van Rompuy, L. Hancké en P. Van Grembergen betreffende het algemeen Vlaams drugbeleid

- **281** (1992-1993) - Nr. 1

Bespreking, blz. 1185

Sprekers : de heren E. De Groot, P. Van Grembergen, J.-P. Van Rossem, mevrouw V. Dua, de heren E. Van Vaerenbergh, F. De Man, H. Coveliers, E. Van Rompuy, A. Denys, J. Valkeniers, L. Hancké

Voorstel van resolutie van de heer E. De Groot c.s. betreffende het voeren van een actief drugspreventiebeleid

- **277** (1992-1993) - Nrs. 1 en 2

Aangehouden stemming, blz. 1189

Hoofdelijke stemming, blz. 1190

Voorstel van resolutie van mevrouw V. Dua en de heer J. Geysels betreffende het drugbeleid in Vlaanderen

- **279** (1992-1993) - Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1191

Voorstel van resolutie van de heren E. Van Rompuy, L. Hancké en P. Van Grembergen betreffende het algemeen Vlaams drugbeleid

- **281** (1992-1993) - Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1192

Voorstel van resolutie van de heer F. De Man betreffende het te voeren anti-drugsbeleid

- **282** (1992-1993) - Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1193

Voorstel van resolutie van mevrouw M. Aelvoet en de heer A. De Boeck betreffende de nabestemming van het vliegveld te Grimbergen

- **278** (1992-1993) - Nr. 1

Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1194

Motie van aanbeveling van de heren E. Van Rompuy, L. Hancké en P. Van Grembergen tot besluit van de op 26 januari 1993 door de heer P. Van Grembergen, de heer L. Dierickx, de heer J. Gabriels en de heer J. Van Hauthem gehouden interpellaties tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, respectievelijk over de verklaringen van de minister in de pers betreffende de toekomst van Vlaanderen, over een interview van de minister in de pers betreffende de confederale toekomst van België, over het gebrek aan samenhang binnen de Vlaamse regering en over de uitspraken van de minister inzake de verdere federalisering van België

- **268** (1992-1993) - Nr. 1

Motie van aanbeveling van mevrouw M. Aelvoet en de heer J. Geysels tot besluit

van de op 26 januari 1993 door de heer P. Van Grembergen, de heer L. Dierickx, de heer J. Gabriëls en de heer J. Van Hauthem gehouden interpellaties tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, respectievelijk over de verklaringen van de minister in de pers betreffende de toekomst van Vlaanderen, over een interview van de minister in de pers betreffende de confederale toekomst van België, over het gebrek aan samenhang binnen de Vlaamse regering en over de uitspraken van de minister inzake de verdere federalisering van België
– 269 (1992-1993) – Nr. 1

Motie van aanbeveling van de heer A. Denys tot besluit van de op 26 januari 1993 door de heer P. Van Grembergen, de heer L. Dierickx, de heer J. Gabriëls en de heer J. Van Hauthem gehouden interpellaties tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, respectievelijk over de verklaringen van de minister in de pers betreffende de toekomst van Vlaanderen, over een interview van de minister in de pers betreffende de confederale toekomst van België, over het gebrek aan samenhang binnen de Vlaamse regering en over de uitspraken van de minister inzake de verdere federalisering van België
– 271 (1992-1993) – Nr. 1

Motie van aanbeveling van de heer J. Van Hauthem tot besluit van de op 26 januari 1993 door de heer J. Van Hauthem gehouden interpellatie tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de uitspraken van de minister inzake de verdere federalisering van België
– 272 (1992-1993) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1195

Sprekers : de heren A. Denys, J. Van Hauthem, mevrouw M. Aelvoet, de heren P. Van Grembergen, F. Vandenbroucke, E. Van Rompuy, G. Annemans, minister-president L. Van den Brande

Motie van aanbeveling van de heren D. Van Mechelen, A. Denys en P. Dewael tot besluit van de op 27 januari 1993 door de heer C. Lisabeth gehouden interpellatie tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over het sociaal-economisch beleid bij een dalende conjunctuur
– 274 (1992-1993) – Nr. 1

Motie van aanbeveling van de heren E. Van Rompuy, J. Peeters en P. Van Grem-

bergen tot besluit van de op 27 januari 1993 door de heer C. Lisabeth gehouden interpellatie tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over het sociaal-economisch beleid bij een dalende conjunctuur

– 275 (1992-1993) – Nr. 1

Motie van aanbeveling van de heer J. Geysels tot besluit van de op 27 januari 1993 door de heer C. Lisabeth gehouden interpellatie tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over het sociaal-economisch beleid bij een dalende conjunctuur

– 276 (1992-1993) – Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1203

Sprekers : de heren D. Van Mechelen, F. Wymeersch

Actuele interpellaties (Regl. art. 77)

Actuele interpellatie van mevrouw M. Aelvoet tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de ondertuning van de SST in Lembeek, blz. 1206

Sprekers : mevrouw M. Aelvoet, de heren J. Valkeniers, E. Van Rompuy, F. Dielens, minister T. Kelchtermans

Actuele interpellatie van de heer E. Beysen tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over het gevolg dat door de Vlaamse Executieve is gegeven aan de door de Vlaamse Raad aangenomen resolutie over het investeringsprogramma en het ondernemingsplan van de NMBS

Actuele interpellatie van de heer L. Van Nieuwenhuysen tot de heer J. Sauwens, Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over de beslissing van de NMBS van vrijdag 29 januari laatstleden, blz. 1211

Sprekers : de heren E. Beysen, L. Van Nieuwenhuysen, H. Van Dienderen, J. De Mol, H. Candries, minister J. Sauwens, minister-president L. Van den Brande

Actuele interpellatie van de heer Dielens tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO, Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de herstructurering van de energiesector, blz. 1219

Sprekers : de heren F. Dielens, J. Geysels, H. Candries, minister-president L. Van den Brande

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1225

Bijlage

Vragen om uitleg, blz. 1227

Nr. 31 **Dinsdag 16 februari 1993**

Berichten van verhindering, blz. 1233

Ontwerp van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 1233

Voorstellen van decreet

Indiening en verwijzing, blz. 1233

Voorstellen van resolutie

Indiening en verwijzing, blz. 1233

Verslagen

Indiening, blz. 1233

Moties

Indiening, blz. 1234

Besluit van de Vlaamse Executieve

Indiening en verwijzing, blz. 1234

Kennisgevingen van de Vlaamse Executieve

Indiening, blz. 1234

Resolutie van het Europees Parlement

Indiening, blz. 1234

Kennisgeving van het Arbitragehof

Indiening, blz. 1234

Schriftelijke vragen (Regl. art. 74)

Indiening, blz. 1234

Ontwerp van decreet houdende het statuut van de terreinen voor openluchtcreatie verblijven

– 156 (BZ 1992) – Nrs. 1 tot 3

Algemene bespreking, blz. 1235

Sprekers : de heren L. Peeters, minister H. Weckx

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1237

Ontwerp van decreet houdende regeling tot erkenning van de outplacement-, wervings- en selectiebureaus in het Vlaamse Gewest

– 172 (BZ 1992) – Nrs. 1 tot 5

Algemene bespreking, blz. 1239

Sprekers : de heer E. Schuermans, minister L. Detiège

Artikelsgewijze bespreking, blz. 1240

Sprekers : de heer W. Verreycken, minister L. Detiège

Beleidsnota Toerisme in Vlaanderen, ingediend door de heer H. Weckx, Vlaamse minister van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden

– 168 (BZ 1992) – Nrs. 1 en 2

Bespreking, blz. 1245

Ordering en Binnenlandse Aangelegenheden, over de achterstand in de bouwvergunningdossiers in Limburg, blz. 1317

Actuele vraag van de heer R. Van Hooiland tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over een bouwproject in het Leielandschap, blz. 1318

Actuele vraag van de heer J. Van Eetvelt tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over het herstel van de Scheldebrug in Temse, blz. 1319

Motie van orde

Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1320

Ontwerp van decreet houdende het statuut van de terreinen voor openluchtrecreatieve verblijven

— 156 (BZ 1992) - Nrs. 1 tot 3

Hoofdelijke stemming, blz. 1320

Sprekers : de heren L. Goutry, D. Ramoudt, L. Peeters

Ontwerp van decreet houdende regeling tot erkenning van de outplacement-, wervings- en selectiebureaus in het Vlaamse Gewest

— 172 (BZ 1992) - Nrs. 1 tot 6

Aangehouden stemming, blz. 1322

Sprekers : de heren W. Verreycken, P. Van Grembergen, P. Deprez, E. De Groot, minister L. Detiège

Hoofdelijke stemming, blz. 1324

Sprekers : de heren, J. Laverge, M. Olivier, A. Denys

Motie van orde

Voorstel tot spoedbehandeling, blz. 1327

Voorstel van resolutie van de heren M. Van Peel, E. Beysen en L. Hancké betreffende de invoerbeperving van bananen - **287** (1992-1993) - Nr. 1

Bespreking, blz. 1328

Sprekers : de heren M. Van Peel, J. Van Hauthem, E. Beysen, W. Seeuws

Motie van aanbeveling van de heer H. Van Dienderen tot besluit van de op 2 februari 1993 door de heer J. De Mol gehouden interpellatie tot de heer J. Sauvens, Vlaamse minister van Verkeer, Buitenlandse Handel en Staatshervorming, over de beslissing van de raad van bestuur van De Lijn met betrekking tot het project Punt aan de Lijn

- **283** (1992-1993) - Nr. 1

Hoofdelijke stemming, blz. 1329

Sprekers : de heren W. Verreycken, J. De Mol

Actuele interpellaties (Regl. art. 77)

Actuele interpellatie van de heer E. Van Vaerenbergh tot mevrouw L. Detiège, Vlaamse minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden, over de mogelijkheid om Vlaamse CAO'S in Vlaanderen algemeen bindend te verklaren, blz. 1331

Sprekers : de heer E. Van Vaerenbergh, minister L. Detiège

Actuele interpellatie van de heer J. Laverge tot de heer L. Van den Brande, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Economie, KMO,

Wetenschapsbeleid, Energie en Externe Betrekkingen, over de buitenlandse investeringen in Vlaanderen, blz. 1333

Sprekers : de heren J. Laverge, minister-president L. Van den Brande

Actuele interpellatie van de heer H. Van Dienderen tot de heer N. De Batselier, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de verslechtering van de luchtkwaliteit, blz. 1336

Sprekers : de heren H. Van Dienderen, minister N. De Batselier

Interpellatie (Regl. art. 76)

Interpellatie van de heer E. Schuermans tot de heer H. Weckx, Vlaamse minister van Cultuur en Brusselse Aangelegenheden, over de BRTN en zijn werknemers naar aanleiding van het vernietigen van een beslissing van de administrateur-generaal, blz. 1339

Sprekers : de heren E. Schuermans, A. Denys, W. Seeuws, M. Bartholomeeussen, W. Verreycken, H. Olaerts, minister H. Weckx

Motie van aanbeveling, blz. 1347

Regeling van de werkzaamheden, blz. 1347

Bijlage

Vraag om uitleg, blz. 1349

33e vergadering

Woensdag 17 februari 1993
Middagvergadering

VOORZITTER : de heer L. Vanvelthoven

— *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*

— *De vergadering wordt geopend om 14.03 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

J. Caudron, J. Timmermans : gezondheidsredenen ;

A. Arts, J. De Bremaeker, E. Flamant, A.-M. Neyts-Uytbroeck, H. Schiltz, J. Sleenckx, J. Valkeniers : buitenslands.

INTERPELLATIES (Regl. art. 76)
(Voortzetting)

Interpellatie van de heer J. Geysels tot de heer N. De Batselier, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de uitvoering van het milieubox-project

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Geysels tot de heer De Batselier, minister vice-

sident van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de uitvoering van het milieubox-project .

De heer Geysels heeft het woord.

De heer J. Geysels (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik zou de minister een aantal vragen willen stellen omtrent de uitvoering en de operationalisering van het concept van de milieubox.

Onze verhoudingen met minister Kelchtermans zijn nooit goed geweest. Ten eerste omdat hij zich vooral concentreerde op een betwistbaar end-of-the-pipebeleid waarvan de Aquafin-operatie het voorbeeld was. Ten tweede omdat hij kilo's teksten heeft geproduceerd maar slechts enkele grammen aan effectief en efficiënt milieubeleid. De teksten waren er : het MINA-plan, het Milieubeleidsplan, het Afvalstoffenplan , ... De beloften waren er ook, ik citeer : besturen is niet alleen problemen oplossen, maar ook en vooral problemen voorkomen. Deze uitspraak lijkt een boutade maar kadert perfect in de krachtlijnen van het Vlaamse leefmilieubeleid. Einde citaat.

Dat zei de vorige minister van Leefmilieu in de inleiding van het Afvalstoffenplan 1991-1995. De vraag is of er met de milieubox nog iets anders is geproduceerd dan een boutade.

In uitvoering van dit Afvalstoffenplan, dat op 20 februari 1991 door de Vlaamse regering werd goedgekeurd, werd voorzien in de selectieve inza-

meling van afvalstoffen. Eén van deze afvalstoffen is het KGA (het Klein Gevaarlijk Afval). In Vlaanderen wordt hiervan jaarlijks ongeveer 20.000 ton geproduceerd, waarvan er in 1989 slechts 4 percent selectief werd opgehaald. De rest verdween in het huisvuil. Om dit KGA uit het huishoudelijk afval te verwijderen, was het de bedoeling dit bij de gezinnen op te halen via een milieubox die tegen 31 december 1991 in heel Vlaanderen zou geleverd zijn. Op die manier zou tegen 1995 een recuperatiegraad van 60 percent behaald moeten worden, volgens het milieubeleidsplan.

Dit waren andermaal de plannen, maar ook hier blijkt dat de hele milieubox-affaire meer weg heeft van een dure publiciteitscampagne die weinig te maken heeft met een ecologisch milieubeleid.

Het begon al slecht bij de start. Bij het afhandelen van de offertes bleek immers, dat het Limburgse bedrijf Plascobel op zulke welwillende manier werd behandeld dat na het beroep van een ander betrokken bedrijf, na de negatieve evaluatie van OVAM en na de meningsverschillen tussen de minister van Leefmilieu en de voorzitter van de regering, de Raad van State de eerste toezegging aan Plascobel vernietigde waardoor uiteindelijk de firma Aralco uit Hamme de order tot productie van de milieubox toegewezen kreeg.

Maar reeds voor deze onfrisse aanpak van de offerten hadden de gemeenten er reeds op gewezen dat de

Geysels

ganse operatie slecht was voorbereid en gepland. Op 16 maart 1991 meldde de VBSG bij monde van haar voorzitter, de heer Cardoen dat het besluit inzake de milieubox op een ondoordachte en overhaaste manier werd gemaakt.

Er waren immers geen garanties voor de inzameling en verwerking van het KGA. In de tweede helft van 1991 werd dan begonnen met de productie van de milieubox die zich voor een belangrijk gedeelte schijnt af te spelen in Portugal. Op 16 januari 1992 kon Hasselt eindelijk beschikken over de milieubox. Sindsdien wordt hij druppelsgewijs bij de overige Vlaamse gezinnen afgeleverd.

De vraag is of bij deze druppelsgewijze aflevering, de problemen die er bij het begin al waren, ook druppelsgewijs afnemen. Ik denk van niet, en daarom wil ik de minister een aantal vragen stellen met betrekking tot de verspreiding, het gebruik, de ophaling, de verwerking en de kostprijs van deze hele zaak.

Ten eerste, wat de verspreiding betreft, had de voormalige minister beloofd dat heel Vlaanderen op het einde van 1991 over de milieubox zou beschikken. Tevens moest elke gemeente volgens het afvalstoffenplan de ophaling organiseren, wat volgens mij niet is gebeurd. Immers, heel wat mensen beschikken nog altijd niet over de milieubox. Mijn vraag is : tegen wanneer is de effectieve laatste aflevering voorzien.

Ten tweede, in verschillende media zijn er al commentaren over het gebruik van de milieubox verschenen. Er wordt met de milieubox op een erg creatieve manier omgesprongen. Hij wordt gebruikt als een visbak, als een zaadbak voor vogels, als een voerbak voor de duiven, als een naaidoos en ik heb zelfs meegemaakt dat iemand de box gebruikte om vlug nog enkele spullen in te deponeren voor een kortstondig verblijf in het ziekenhuis. We krijgen dus een flexibele, ambivalente toepassing van de milieubox. Dat stond niet alleen in de kranten of verscheen op de televisie,

deze berichten werden ook bevestigd door een ambtenaar van de OVAM die zich met deze materie bezighoudt. Ik verwijs ter zake naar een kort interview met deze achtenswaardige persoon in het dagblad De Morgen. Bovendien blijkt de box die bij de eerste test meer dan een jaar geleden nogal vlug open ging — hij viel zelfs bijna uit elkaar — nu zo geconstrueerd is dat bepaalde categorieën mensen hem nog moeilijk open krijgen. Onlangs konden we lezen in de kranten dat er ook met de waterdichtheid problemen waren.

Mijn vraag is : wordt de milieubox effectief gebruikt door de gezinnen die erover beschikken ? Ook de huidige minister van Leefmilieu heeft zich daaromtrent trouwens vragen gesteld. In een verklaring in maart 1992 zei minister De Batselier, en ik citeer, als men er niet in slaagt de bevolking te sensibiliseren voor de doelstellingen van de milieubox, dan is het beter met de verdeling ervan te stoppen. Einde citaat.

De ophaling stelt nog een derde reeks problemen. Ik heb daarnet al gewezen op uitspraken van de VBSG zelfs vooraleer met de levering was begonnen. Ook tijdens de levering en bij de aanvangsfase van de verdeling bleken er problemen met de ophaling. De vraag rijst dan ook omtrent de efficiënte inzameling van het KGA.

In het voorjaar van 1992 verschenen er verschillende persartikels waarbij een aantal gemeentebesturen en ook een aantal burgemeesters weigerden de box te verspreiden, omdat ze niet beschikten over een chemiekluis of over de nodige voorzieningen om het door de burgers gesorteerde afval in te zamelen. Onder hen bevond zich de burgemeester van Lommel, de heer Louis Vanvelthoven, tevens voorzitter van deze Raad, en ik citeer wat hij toen zei : Men kan niet ontkennen dat dit dossier verkeerd behandeld is. Het is de omgekeerde volgorde. De burger kan zijn afval nog niet kwijt en hij krijgt de box al. Einde citaat.

Mijn vraag is beschikken de gemeenten en/of de intercommunales

nu eindelijk over de chemiekluis en wat is er effectief al opgehaald ?

Hoever staat de samenwerking met de gemeenten ? Wat kost deze ophaling aan de gemeenten ? Ik verwijs naar artikel 12 van het milieuvconvenant, waarin wordt gesproken over de samenwerking en de implementatie van de rol van de gemeenten in dit ophalingsproces. Wat is de kostprijs daarvan ? Klopt het bedrag van ongeveer 200 miljoen frank ?

Ten vierde, er zijn ook problemen in verband met de verwerking van het opgehaalde KGA. Hoe wordt het ingezamelde KGA verwerkt ? In de pers verschenen ook daarover een aantal meldingen, zoals bijvoorbeeld van Indaver, dat moeilijkheden voorspelt met de verwerking van onder meer batterijen. Is dit bericht juist en heeft men nu wel garanties dat dit afval gerecycleerd en/of verwerkt kan worden ? Het zou toch enorm cynisch zijn elk gezin een milieubox te bezorgen, het KGA dat zij daarin bewaren, op te halen en het daarna alsnog te dumpen op een stortplaats. Dit gebeurde overigens al met het selectief ophalen van papier, waarbij het opgehaalde papier in plaats van gerecycleerd te worden naar de verbrandingsoven werd afgevoerd. Dit zou bijzonder cynisch zijn en trouwens het opzet om de burger bij een fundamenteel milieubeleid te betrekken, in het gedrang brengen. Wat ik dus vraag is of dit probleem nu is opgelost en of daarvoor garanties bestaan ?

Mijn vijfde vragenreeks heeft te maken met de kostprijs van het hele dossier. Wij weten dat de milieubox volgens de begroting iets meer dan een miljard frank aan produktiekosten met zich zal brengen. De vraag die mij evenwel ook bezighoudt, is hoe hoog de kostprijs van het totale proces van inzameling, recuperatie en verwerking zal oplopen. Sommige bronnen vermelden 50.000 frank per ton, anderen zeggen 25.000 frank per ton. Dit is natuurlijk erg veel als men rekent dat met deze methode slechts een fractie van het KGA kan worden opgehaald, namelijk datgene wat door gezinnen in die box wordt gedeponeerd. Het grootste aandeel, dat

Geysels

van de kleine en middelgrote ondernemingen in deze sector, blijft immers buiten beschouwing.

Mijn fundamentele vraag is dan ook of het niet opportuun is, de rentabiliteit van dit hele milieuboxconcept eens te onderzoeken op financieel en milieutechnisch gebied. Waarom trouwens wordt de aanvaardingsplicht van het KGA niet operationeel, zoals voorzien in het afvalstoffenplan 1991-1995 ? Is het niet dringend nodig het grootste gedeelte van dit KGA te recupereren door middel van een actie bij de ondernemingen, mijnheer de minister, tot zover deze vragenreeks.

Uit de informatie waarover ik beschik, kan ik afleiden dat er wat betreft gebruik, ophaling en verwerking nog vele vragen rijzen. Naarmate de box wordt rondgedeeld, nemen de problemen toe en het milieuboxproject dreigt dan ook te verworden tot een slecht voorbereid, slecht uitgevoerd en duur opkuisbeleid, waarbij er geen enkele zekerheid bestaat of de doelstellingen van het Afvalstoffenplan gehaald of zelfs maar benaderd zullen worden. Bovendien gaat het hier slechts om een klein gedeelte van de totale hoeveelheid KGA en blijft een regeling van het KGA dat door kleine en middelgrote ondernemingen wordt geproduceerd, buiten de beleidsuitvoering.

Mijnheer de minister, uit uw antwoorden zal moeten blijken of er van het milieubox-concept nog iets te maken valt, of dat zoals sommige cynici zeggen, het misschien nodig zal blijken ook de milieubox op te halen en te verwerken, hoewel ik mij daarbij dan de vraag stel of die eigenlijk wel kan worden verwerkt, rekening houdend met de producent van het materiaal.

Bovendien lijkt deze hele zaak mij nog maar eens een aanmoediging om te breken met een beleid dat zich louter concentreert op het opruimen maar geen oplossingen biedt om de afvalstromen op een fundamentele manier te voorkomen. Dit alles lijkt misschien triviaal, maar als wij de ge-

zinnen in het milieubeleid willen trekken, dan moet dit op een verantwoorde manier gebeuren. In die zin hebben deze vragen te maken met een bepaalde keuze van leefmilieubeleid en zijn ze zeker niet van triviaal belang.

De voorzitter : De heer Taelman heeft het woord.

De heer W. Taelman (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik sluit me aan bij de interpellatie van de heer Geysels. Het is duidelijk dat het project met de KGA-boxen stilaan aanleiding geeft tot een vrij verwarde situatie. Daarbij is een zeer groot gebrek aan coördinatie merkbaar.

Men kan een ontstellende variatie vaststellen in de mate waarop dit toch wel zeer dure project door de diverse Vlaamse gemeenten wordt opgevolgd. In de ene gemeente wordt deze milieubox deur-aan-deur bezorgd ; in de andere gemeente dient de burger de box binnen welbepaalde termijnen af te halen en in nog andere gemeenten staan de boxen op een of andere plaats te wachten op goedwillige burgers die uit zichzelf de moeite nemen het voor hen bestemde exemplaar in ontvangst te nemen.

Er kunnen nog grotere vragen worden gesteld rond de mate waarin dit project ook daadwerkelijk succes kent. Het is duidelijk dat dit dossier een ontstellend gebrek aan stimulerende maatregelen bevat. In de meeste gemeenten wordt namelijk van de burger verwacht dat hij uit vrije wil het voor deze box bestemde afval in de box deponereert en daarenboven wordt van hem verwacht dat hij deze box, wanneer hij vol is, zelf naar een containerpark brengt. Intussen moet hij trouw zijn afvalbelasting blijven betalen, of hij nu aan dit project meewerkt of niet.

Mijnheer de minister, bent u niet van mening dat milieuvriendelijk gedrag op de een of andere wijze beloond moet worden en denkt u niet dat, zolang u geen stappen onderneemt om dit te verwezenlijken, de burger weinig actief aan dit project zal willen

meewerken waardoor het een kostelijke aangelegenheid wordt die bovendien volkomen nutteloos is ? Beschikt de minister over gegevens waaruit blijkt of de bevolking actief aan dit project meewerkt ?

Collega's, los van deze fundamentele bedenking stel ik daarenboven vast dat bij de toewijzing van de opdracht voor de levering van deze milieuboxen de onregelmatigheden zich blijven opstapelen. De toewijzing voor de levering van de 2 miljoen milieuboxen werd door de aanbestedingscommissie betekend aan de NV Aralco te Hamme en dit tegen een stukprijs van 520 frank. Het totaal door de overheid besteedde bedrag bedraagt dus meer dan 1 miljard frank.

Naast de perikelen rond de oorspronkelijke toewijzing die door de Raad van State ongedaan werd gemaakt, blijkt nu dat de geleverde milieuboxen niet beantwoorden aan de voorschriften van het bestek en meer bepaald wat betreft de vermeldingen aan de bovenzijde van de milieuboxen. Bladzijde 16A van dit lastencohier vermeldt immers de modellen van gevaarsymbolen die op het deksel moeten voorkomen. Deze symbolen werden niet gekleurd op de milieubox terwijl dit volgens het origineel lastencohier moest gebeuren in de voorgeschreven internationaal erkende kleuren.

Collega's, het niet nakomen van deze voorschriften levert voor de betrokken onderneming een extra winst op van 20 frank per milieubox of in totaal liefst 44.400.000 frank.

Mijnheer de minister, het lijkt er dus op dat de aanbestedingscommissie hier opzettelijk heeft nagelaten het geleverde produkt te toetsen aan de voorschriften van het lastencohier dat door hen zelf werd opgesteld en waarvan de voorwaarden dan ook tot in detail door hen waren gekend.

Is de minister hiervan op de hoogte en welke stappen denkt hij te ondernemen ? Mijnheer de minister, in de milieubox bevindt zich een inlegkarton. Het is de bedoeling dat dit karton, wanneer de milieubox vol is, wordt ingeruild voor een nieuw. Naar

Taelman

wij vernemen zijn deze kartons niet in de originele leveringsprijs van de NV Aralco begrepen. Dit zou een meeruitgave voor dit toch al zeer dure project betekenen van 220 miljoen frank.

Kan de minister dit bevestigen en zo ja, waarom werd deze essentiële zaak dan niet in het originele lastencohier ingeschreven ?

De voorzitter : De minister heeft het woord.

Minister N. De Batselier (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, collega's, heel wat van de gestelde vragen gaan terug tot 1990 en begin 1991. Als ik het mij goed herinner, waren er daarover toen reeds interpellaties. Ik heb er geen behoefte aan om de discussie over het initiatief op zich te heropenen.

De heren Geysels en Taelman hebben een aantal elementen aangestipt inzake de sensibilisering. Er werd destijds beslist tot een campagne, die deel uitmaakte van het project. Ik heb daaraan een aantal wijzigingen aangebracht. Naast de folder in de milieubox had men ook een **affiche**-campagne gepland. Ik heb die gecorrigeerd : ik heb ze per streek laten uitvoeren. Op het ogenblik dat de milieuboxen werden uitgedeeld, liep ook de campagne. Dat is vandaag nog steeds te merken, ik zal u daarover aanstonds enige cijfers geven.

Voor de gemeenten werd een handleiding opgesteld. Deze vermeldt zowel het wettelijke kader als een omschrijving van het in te zamelen KGA, de voorzieningen ten behoeve van de inwoners, de mogelijke **inzamelsystemen** voor KGA, de technische voorzieningen voor inzameling van KGA en de problemen die op het vlak van organisatie en beheer van deze afvalproblematiek kunnen rijzen. Deze handleiding biedt de gemeenten de mogelijkheid de burgers te informeren, hen te sensibiliseren en bij het project te betrekken. Ik wil erop wijzen dat mijn voorganger dan al mag hebben beslist de burgers milieuboxen ter beschikking te stellen,

de bevoegdheid komt de facto de gemeenten toe. De verantwoordelijkheid voor gebruik en efficiëntie ligt dan ook mee bij de gemeenten. **Zij** hebben een aantal elementen van de beheersproblematiek van KGA **toegevoegd** gekregen, bijvoorbeeld wat men kan verzamelen en moet verzamelen, en beschikken over een handleiding daarvoor.

Hoe ver staat het met de uitdeling ? Per 15 januari 1993 heeft OVAM een totaal van 2 miljoen milieuboxen uitgedeeld en 4 miljoen kartonnen binnendozen aan de gemeenten verstrekt. Op dit ogenblik worden de resterende 300.000 milieuboxen bezorgd en raamt men dat elke gemeente voor einde april 1993 zal beschikken over de voorziene aantallen milieuboxen. Dit is de stap naar de gemeenten toe. Waar het de bedeling aan de gezinnen betreft, zijn uiteraard de gemeenten verantwoordelijk.

Op dit ogenblik is OVAM bezig met een rondvraag om te peilen naar de feitelijke toestand op het terrein. Men wil nagaan in hoeverre en volgens welk systeem de gemeenten de milieuboxen aan de gezinnen hebben bedield. Volgens artikel 11 van de milieu-overeenkomst tussen de gemeenten en de Vlaamse Gemeenschap zijn de gemeenten verplicht om jaarlijks, voor 30 april, door voorlegging van de nodige bewijsstukken aan de administrateur-generaal van OVAM, het bewijs te leveren van het tijdens het voorbije jaar verzamelde KGA.

Momenteel sturen een aantal gemeenten de stukken op, waarna ze door de OVAM zullen worden verwerkt. Ik geef u een aantal cijfers uit het OVAM-rapport van 1990 over de inventarisatie van huishoudelijke afvalstoffen. Toen reeds werd 111.503 kilogram niet recupereerbaar KGA ingezameld. Daaronder bevonden zich 4.525 autobatterijen, 40.327 liter frituurolie en 955.575 liter motorolie. Pas in januari 1992 verdeelde de OVAM voor het eerst een aantal milieuboxen onder de gemeenten. Aangezien we hieraan nog tot eind april moeten werken, hebben we nog geen statistische gegevens om een goede evaluatie te kunnen maken. Iedereen

heeft wellicht in zijn omgeving wel voorbeelden van oneigenlijk gebruik van de milieubox gezien. De vraag is hierbij wat als een positief resultaat kan worden beschouwd. Bij dit soort projecten mag men er nooit van uitgaan dat het voor honderd procent goed zal verlopen. Mensen die een verkeerd gebruik maken van de milieubox zullen wel altijd in de schijnwerpers blijven staan. Wij proberen echter via de kranten en de intercommunales aan sensibilisering te doen om het juiste gebruik van de milieubox te stimuleren. Wij zullen de resultaten zoals afgesproken samen met de OVAM evalueren en bekijken in hoeverre we daar nog meer de nadruk op moeten leggen. Uit een pilootproject uitgevoerd door de OVAM blijkt dat de inzameling via containerparken het beste resultaat geeft. Er werd op een inwonerstotaal van 75.000 een gemiddelde van 805 gram per inwoner ingezameld. Het ging bij dit project over de **containerparken** Merksplas, Beveren en Schelle. Tegelijkertijd werd in elf gemeenten het KGA met een mobiel **ophaal**-systeem ingezameld. Hiermee werden 375.000 inwoners bereikt. De gemiddelde ingezamelde hoeveelheid bedroeg echter slechts 196 gram per inwoner. De verschillende systemen die bestaan voor het inzamelen van KGA omvatten ten eerste het brengen naar containerparken via een selectieve ophaaldienst per wijk of straat. Een tweede mogelijkheid is het huis aan huis ophalen. Natuurlijk kunnen deze twee systemen ook gecombineerd worden. Bij dit soort project kunnen de gemeenten vrij kiezen. De heer Taelman zegt dat er een gebrek aan coördinatie is. Uiteraard is dat zo, dit valt immers onder de gemeentelijke autonomie. Als ik een bepaald systeem opleg, krijg ik onmiddellijk een aantal interpellaties omdat ik mijn bevoegdheid overschrijd en torn aan de gemeentelijke autonomie. Men kan niet de ene keer pleiten voor gemeentelijke autonomie en de andere keer klagen dat iedere gemeente een eigen systeem gebruikt. Hetzelfde geldt voor de afvalbelasting. Mijnheer Taelman, het Vlaamse Gewest legt de burger geen afvalheffing op. De gemeentelijke huisvuilverwerking legt een milieubelasting, een milieuheffing of **opcen-**

De Batselier

tiemen op. De varianten daar zijn legio en ook ik wil dit graag beter geïntegreerd zien. Dat staat ook in de beleidsbrief. Ik heb geschreven naar de Vereniging voor Steden en Gemeenten om daaromtrent voorstellen te doen. Het gemeentelijke belastingstelsel laat de gemeenten echter toe om op dit gebied zelf al of niet een retributie te innen. We moeten weten wat we willen. Mijnheer Taelman, als het de wil is van de Vlaamse Raad om de gemeentelijke autonomie op dit gebied te beperken, zou ik het op prijs stellen indien u dat hier kwam zeggen. Dat zie ik dan als een politieke beleidsbeslissing.

Ik ben er niet van overtuigd dat in dit parlement zulke resolutie een meerderheid aan stemmen zou halen. Integendeel, velen zullen de mening zijn toegedaan dat dergelijk probleem van huishoudelijk afval een probleem is dat behoort tot de typische bevoegdheden van het laagste bestuurlijke niveau in dit land, het bestuur dat het dichtst bij de burger staat, met name de gemeenten. Dat soort verhalen hoor ik vaak, ik kan ze u dan ook op die manier weergeven.

Volgens het systeem dat men kiest, is er een verschil in kostprijs. De kostprijs per kilogram voor de verwijdering van KGA in een containerpark bedraagt gemiddeld ongeveer 40 frank per kilogram. Voor het mobiele systeem is dat afhankelijk van de frequentie en de tijdsduur van de ophaling. De verwijdering van het ingezamelde KGA geschiedt via erkende afvalophalers of via intercommunales van gemeenten. Het niet-recupereerbare gedeelte wordt verbrand in het gemengd overheidsbedrijf Indaver te Antwerpen. De verbrandingsprijs voor de periode 1992-1993 bedraagt op dit ogenblik 25.500 frank per ton, exclusief de b.t.w. en exclusief een milieuheffing van 150 frank per ton. De ophaling, de verpakking en het vervoer zijn niet in die prijs inbegrepen. Die prijs geldt slechts voor zover de gemeenten de technische voorwaarden inzake sortering, etikettering en verpakking naleven. OVAM subsidieert in elke Vlaamse

provincie hiervoor dan ook een opleidingscursus ten behoeve van de toezichters van de containerparken. Dat wat het niet-recupereerbare gedeelte betreft, dat, als het wordt verbrand, zeer duur is om te verwerken.

Voor het recupereerbare gedeelte is men op een aantal selectieve ophaaldiensten aangewezen voor een per welbepaalde categorie KGA. Ik denk bijvoorbeeld aan afvalolie, vetten en olie van dierlijke of plantaardige oorsprong, auto-accu's, bepaalde solventen, TL-lampen en dies meer. De afvalstoffen worden naar een vergunde eindverwerker afgevoerd. De Vlaamse Gemeenschap verleent de gemeenten een tegemoetkoming voor de opgehaalde hoeveelheden KGA in het kader van artikel 12 van het milieuconvenant. Deze tussenkomst is afhankelijk van de ingezamelde hoeveelheden. Indien dat minder dan 1 kilogram per inwoner per jaar bedraagt, is dat 20 frank per kilogram. Gaat dat tussen 1 en 2 kilogram per inwoner per jaar, is dat 30 frank per kilogram. Voor meer dan 2 kilogram is dat 40 frank per kilogram. Bovendien zal de gemeente voor het eerste jaar van selectieve inzameling van KGA een startpremie van 10 frank per kilogram ontvangen.

Er zijn dus verschillende mogelijkheden. Ik heb me reeds uitgesproken op studiedagen waar ik poog mensen te sensibiliseren en dit project van de grond te krijgen. Ondanks het feit dat dit niet tot mijn bevoegdheid behoort, probeer ik, rekening houdend met mijn ervaring, een advies te verlenen. Mijn advies luidt: probeer selectief op te halen, probeer die ophaling zelf te organiseren, probeer het niet als gemeente te organiseren, maar wel op intercommunale niveau en laat voor iedere ophaling door een erkende firma een scheikundige van de intercommunale een laatste inspectie uitvoeren. Probeer met dit afval dus zo voorzichtig mogelijk te zijn.

Dit komt tegemoet aan een aantal gegevens die ik u verstrek. Wel ben ik het eens met de heer Geysels wanneer hij dit beschouwt als een element van een opkuisbeleid. Het gaat uiteraard niet om een preventief be-

leid. Wel kan men ervan uitgaan dat de sensibilisering ervan in de toekomst kan leiden tot een aantal ingrepen die dit soort toestanden uit het verbruikspatroon zullen halen.

De heer J. Geysels : Denkt u in dit verband aan de milieubox ?

Minister N. De Batselier : Daarover werd reeds eerder gediscussieerd. Nu men over de milieubox beschikt, moet hij op de meest rationele en operationele wijze worden aangevend.

Het lijkt mij te vroeg om terzake een globale evaluatie te maken.

De heer Taelman zei dat er een probleem is wat het inlegcarton betreft. In dat verband werd in 1990-1991 beslist dat per box twee inlegcartons zouden worden aangewend. Dat was het voorstel dat aan de gemeenten werd gedaan. De ervaring heeft echter geleerd dat sommigen het inlegcarton na drie maanden meegeven, afhankelijk van de ophalingstermijn. Indien bijvoorbeeld frituurvet werd weggegooid, dan wordt alles samen met het inlegcarton meegegeven. Heel wat gemeenten, waar deze manier van ophalen wordt toegepast, vragen dergelijk inlegcarton aan OVAM. In een eerste fase raadde OVAM mij aan dergelijk inlegcarton grootschalig aan te kopen. Aanvankelijk was ik het daarmee eens, maar nadien leek het mij meer aangewezen een jaar te laten voorbijgaan en daarna het hele project te evalueren; men zou nagaan welke gemeenten deze techniek goed aanwenden en men zou ze sensibiliseren, zodanig dat de gezinnen hun gedragspatronen aanpassen. Daarna kan men uitmaken welke de reële behoeften zijn.

Ik wens de gemeenten die deze werkwijze goed toepassen niet te straffen door hen in de toekomst alles zelf te laten betalen. Op die manier zouden zij niet meer gemotiveerd zijn. Ik wens echter ook geen bestelling te doen die tot overcapaciteit zou leiden indien uit een evaluatie zou blijken dat diverse gemeenten zich niet voldoende inzetten en dat alles zich beperkt tot de gewone gezinnen.

Daarom vroeg ik aan OVAM de be-

De Batselier

stelling in te houden en mij een gedetailleerd rapport te bezorgen, zowel aangaande de behoeften voor 1993, 1994 en 1995, de schijven, de prijs als de procedure. Nadien kan de bestelling eventueel doorgaan.

De voorzitter : De heer Geysels heeft het woord.

De heer J. Geysels : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik zal het antwoord van de minister samenvatten in twee uitspraken.

De eerste uitspraak van de minister was, ik citeer : Wij moeten weten wat we willen. Einde citaat. U heeft dit gezegd naar aanleiding van de discussie die ik inzake dit dossier niet heb geopend over de vermoedelijke tegenstellingen tussen het gemeentelijk en het gewestelijk niveau. Ik heb daarover niet gesproken, maar ik heb wel gezegd dat zelfs voor de milieubox werd verspreid, de gemeenten toen al tot voorzichtigheid aanspoorden en zeiden bezint voor u begint.

In verband met dit concept moeten wij weten wat we willen maar, — en daar ligt het probleem — als de minister iets wil, moet hij er ook iets over weten. Hij moet dan nadenken over de vraag of dit het geëigende middel is om aan de doelstellingen te beantwoorden, namelijk het klein gevaarlijk afval uit het huishoudelijk afval halen. Daarbij rijst de vraag of dit het goede middel daartoe is.

Wij konden toch voorspellen dat de mensen op een creatieve manier met de milieubox zouden omspringen. Het is immers een handige doos om onder meer vismateriaal in op te bergen ; hij is zo stevig dat men er zelfs kan op zitten !

De vraag is echter of dit een goed voorbereid en goed gepland middel is om aan de doelstelling, die zeer beperkt is vermits het gaat om een kleine fractie van het klein gevaarlijk afval, want het overige valt voorlopig nog buiten het beleid, te voldoen.

Desbetreffend wil ik niet verwijzen naar het verleden, maar erop wijzen

dat als de minister of de Vlaamse regering een bepaalde doelstelling wil bereiken, men ook moet weten waarover het gaat.

Vervolgens wijs ik erop dat dit een dure grap is. U heeft het vermoeden bevestigd dat zowel de productie als de ophaling en de verwerking veel geld kosten. Daarom blijf ik erop aandringen om zo vlug mogelijk een rentabiliteitsevaluatie van dit concept te maken, zowel ecologisch als financieel, vooral gezien de schaarse middelen waarover men beschikt.

Indien via dit procedé slechts enkele duizenden tonnen per jaar KGA worden opgehaald, via een enorm systeem, waarbij gemeenten en intercommunales betrokken worden, aan een gigantische kostprijs, waarbij de gezinnen bij het milieu worden betrokken, maar wanneer het concept uiteindelijk een flop wordt, dan zal dit een hypotheek leggen op verdere beleidsmaatregelen.

Een tweede bemerking die daarmee verband houdt is uw belangrijke zinsnede, ik citeer : Wij zitten met een beslissing van de vorige executieve. Einde citaat. Mijns inziens moet u proberen zo vlug mogelijk de evaluatie, waarover ik sprak, te maken. Op grond van de rentabiliteitsstudie, zowel economisch, financieel als ecologisch, moet dan een beslissing worden genomen. Volgens mij zal dit miljarden frank kosten voor een miniem resultaat : 20.000 ton per jaar, 2, maximum 4 tot 5.000 ton via deze methode. Misschien is het goed terug te grijpen naar de piste die uzelf heeft geopend in het Afvalstoffenplan 1991-1995, namelijk de aanvaardingsplicht. Dit betekent dat bijvoorbeeld de mensen hun TL-buizen — het is eerder moeilijk ze in de milieubox te krijgen — terug kunnen brengen naar de leverancier. Misschien is dit een betere piste.

De voorzitter : De heer Taelman heeft het woord

De heer W. Taelman : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, sta mij toe een bemerking te maken.

Vooreerst is het nooit mijn bedoeling geweest om het initiële concept van

de milieubox in uw schoenen te schuiven. Toch dacht ik dat u wel interesse zou betonen voor fouten die nu bij de toewijzing en dergelijke in dit concept zijn geslopen, wat uw begroting toch heel wat geld zal kosten.

Ik neem aan dat u niet onmiddellijk op de vraag, die ik u misschien beter bij voorbaat had gesteld, kan antwoorden. Ik hoop dat u mij te geleger tijd een antwoord zal verstrekken.

Bovendien ligt het geenszins in mijn bedoeling afbreuk te doen aan de gemeentelijk ke autonomie. Maar, welke gemeenten en welke ingezetenen van de gemeenten hebben om zo een milieubox, waar zij — zoals de heer Geysels het zei — mee zitten, gevraagd ?

Ik ben ervan overtuigd dat u de gemeenten een zware bijkomende last heeft bezorgd die, op het gebied van het milieu, zeer weinig effect zal sorteren.

Ten slotte dank ik u voor uw antwoord betreffende de inlegkartons.

De voorzitter : Minister De Batselier heeft het woord.

Minister N. De Batselier : Ik weet dat er alleszins een evaluatie komt van dit experiment.

De heer H. Olaerts : Mijnheer de voorzitter, de bedenkingen die hier zijn geformuleerd, staan uiteraard volop in de actualiteit. De gemeenten laten op dit ogenblik in de respectievelijke gemeenteraden de reglementen goedkeuren, conform de voorschriften. Het komt wel laat, maar het gebeurt toch nog.

Er leeft in verband met de milieubox inderdaad een grote bezorgdheid. Wij hebben nu die milieuboxen en wij moeten voorkomen dat het lege dozen blijven. Er moet inzake milieubeleid in de eerste plaats een mentaliteitswijziging komen.

Het afvalbeleid is wel erg complex. Wij hebben het gehad over de kleine box van KGA. Dan is er het probleem van de inzameling. Moet er worden geopteerd voor het brengen

Olaerts

of voor het ophalen, een vraag die ook moet worden gesteld bij het te selecteren huishoudelijk afval. Dan is er nog het gewone huisvuil, met bovenop het industriële afval.

Er zijn gemeenten die enorme kosten hebben, veroorzaakt door heel het afvalbeleid. Ik wil niet tornen aan de gemeentelijke autonomie, maar er zijn gemeenten die, om de zware kosten enigszins te drukken, soms maar om de veertien dagen meer ophalen. Ik kan mij inbeelden dat dit zeer vervelend is voor de inwoners van die gemeenten. Er moeten dus nog heel wat inspanningen worden gedaan om de vooropgestelde doelstellingen te kunnen handhaven.

Ik heb dan nog enkele praktische vragen in verband met de fameuze box. Wat is er specifiek in verband daarmee? Is dat een vrijheid buiten de voorschriften met betrekking tot de praktische problemen die reeds zijn aangehaald bijvoorbeeld inzake de eventuele gebrekkige bedeling? Wat gebeurt er bij een verhuis? Wie is de eigenaar of wie blijft de eigenaar? Is er een gewone terbeschikkingstelling volgens burgerlijk recht? Wat gebeurt er bij verlies of diefstal?

Degenen die het gemeentelijk beleid enigszins volgen, hebben al kunnen vaststellen dat de ene gemeente al wat creatiever is dan de andere. In mijn gemeente werkt men met het vroeger bestaande systeem voor het naar de mis gaan. Men kreeg iedere keer een stempel en als het kaartje vol was, kreeg men een prijs. Er bestaan daarop allerlei varianten. Het is belangrijk dat de gemeente haar autonomie bewaart. De Vlaamse Raad heeft als taak de mentaliteit op dat vlak te veranderen, want dat moet uiteindelijk resulteren in een proper milieubeleid.

Graag had ik van de minister een antwoord gekregen op de door mij gestelde praktische vragen in verband met de milieubox.

De heer J. Ansoms : Mijnheer de voorzitter, er wordt een vrij negatief beeld van de Vlaamse gemeenten gegeven.

Er zijn inderdaad Vlaamse gemeenten en Vlaamse burgemeesters die op bepaalde beleidsdomeinen achterblijven, maar niet allemaal. (**Onverstaanbare onderbreking door de heer Geysels**)

Het verwijderen van huishoudelijk afval is inderdaad een gemeentelijke opdracht. De KGA-box kan hierbij worden beschouwd als een hulpmiddel dat door het Vlaamse Gewest gratis ter beschikking wordt gesteld. Via het milieuconvenant wordt de exploitatie ervan ondersteund door middel van een naar mijn mening te kleine financiële bijdrage.

Zelfs indien het Vlaamse Gewest deze inspanningen niet had gedaan, dan was het de opdracht van de gemeenten om in het kader van een milieuvriendelijk beleid een gescheiden ophaling van gevaarlijk afval te doen om het in een daartoe bestemde installatie zoals **Indaver** op een specifieke wijze te recyclen of verbranden. De gemeenten in het noorden van Antwerpen hebben met deze methode reeds een half jaar ervaring. In mijn landelijke gemeente waar er vijfduizend gezinnen wonen, werden er voor 2,5 miljoen frank boxen uitgedeeld en na een half jaar hebben wij reeds zesduizend kilogram klein gevaarlijk afval opgehaald, dit is meer dan een kilogram per gezin. De vraag rijst of dit wel de moeite waard is, maar wat is de prijs van een proper milieu? Indien er geen gescheiden ophaling zou zijn, verdween dit afval in de riolering, in de grond, of zou het gestort worden of verbrand in een huisvuiloven die hiervoor niet is bestemd. Nu wordt het op een milieuvriendelijke manier verwijderd. Alle middelen die daartoe kunnen bijdragen, zijn verantwoord.

Er kan inderdaad worden beweerd dat er op deze manier niet aan preventie wordt gedaan, dat het alleen een vorm van **opkuisen** is, maar het heeft geen zin hierover eindeloos te blijven discussiëren en in afwachting niets te doen.

De voorzitter : Minister De Batselier heeft het woord.

Minister N. De Batselier : Mijnheer

de voorzitter, het is nog te vroeg om een algemene evaluatie te geven, de milieubox is immers nog niet in heel Vlaanderen verspreid en een aantal gemeenten moeten nog de nodige dynamiek op gang brengen om de gezinnen van de voordelen ervan te overtuigen. Zonder dynamische aanpak vanwege de gemeenten kan het project geen succes worden. De gemeenten kregen de mogelijkheid eraan deel te nemen, maar wij kunnen hun hand niet vasthouden, zij moeten hun eigen verantwoordelijkheid opnemen.

Met het beleid dat ik voer, probeer ik doelbewust een aantal problemen op de markt te creëren. Door geen end-of-the-pipe-investments te doen in de vorm van bijkomende verbrandingsmogelijkheden of bij komende stortplaatsen, wordt een druk op de markt veroorzaakt. Als er geen probleem is, bestaat er ook geen aanzet om minder afval te produceren. Pas als er problemen zijn, zullen afvalproducenten de noodzaak inzien om de afval te reduceren. Ik ben mij er wel van bewust dat deze tactiek in de komende maanden en jaren nog voor problemen zal zorgen. Nu meer investeren, zou echter betekenen dat we het preventiebeleid voor jaren uitstellen. Dat men mij echter niet verkeerd begrijpe: ik ben niet gekant tegen nieuwe verbrandingsovens, alleen mag de capaciteit niet toenemen. Verbrandingsovens die aan sluiting toe zijn, mogen dus wel worden vervangen, zelfs door grotere ovens, maar de capaciteit moet dezelfde blijven en ze moeten beantwoorden aan de voorwaarden van de Europese richtlijn.

Volgens de inlichtingen van OVAM hebben een aantal gemeenten naar aanleiding van verlies of verhuizing bij komende boxen gevraagd aan OVAM die daar nogal soepel op gereageerd heeft, maar als er te veel dubbele boxen moeten worden uitgedeeld, zullen er regels moeten worden opgelegd, want het kan natuurlijk niet dat men de milieubox als visbak gebruikt.

De regel is dat de box het gezin volgt en dat is overigens de regel die OVAM meegeeft aan degenen die

De Batselier

hiervoor bellen. Mijnheer Olaerts, ik kan u overigens meedelen dat voor de alle praktische vragen die u gesteld hebt, OVAM een antwoord heeft en de maatschappij heeft de gemeenten via de handleiding hierover ingelicht. Normaal gezien moeten er dus geen problemen zijn, maar mocht dit toch het geval zijn, dan is OVAM bereid de richtlijnen ter beschikking te stellen.

Veel in deze aangelegenheid hangt af van de dynamiek die uitgaat van de gemeenten zelf, van de mentaliteit van de gebruiker. Er moet natuurlijk een evaluatie volgen.

Ik weet dat ik zelf schuld heb aan de vertraagde uitdeling van de boxen. Ik heb de uitdeling opzettelijk vertraagd om tegemoet te komen aan de opmerkingen dat de boxen er te vlug zijn gekomen, dat de chemiekluis er nog niet was, dat de verwerking nog niet in orde was. Na overleg met Aralco hebben wij dus de verdeling vertraagd, hierdoor moet dit afval niet nodeloos opgestapeld worden in kluizen en zullen er minder problemen zijn voor de verwerking.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Interpellatie van de heer J. Ansoms tot de heer N. De Batselier, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de milieuheffing op huishoudelijk afval

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Ansoms tot de heer De Batselier, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaamse minister van Leefmilieu en Huisvesting, over de milieuheffing op huishoudelijk afval.

De heer Ansoms heeft het woord.

De heer J. Ansoms (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, waarde collega's, de afgelo-

pen weken is het ongenoegen bij vele Vlaamse gemeenten ten aanzien van de milieuheffing op de verwijdering van huishoudelijk afval toegenomen.

De minister weet beter dan wie ook dat de kostprijs voor het verwijderen van het huishoudelijk afval de jongste vijf jaar ten minste verdrievoudigd is. De stijging van deze kostprijs wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de milieuheffing van het Vlaams Gewest via OVAM. In een eerste fase bedroeg deze heffing nog 40 frank per ton, inmiddels is zij reeds opgelopen tot 600 frank per ton.

Ik heb er principieel altijd bezwaren tegen gehad dat een hoger bestuur een belasting heft op een wettelijke opdracht van een lokaal bestuur. De gemeenten zijn wettelijk verplicht in te staan voor het verwijderen van het huishoudelijk afval.

Ik heb deze bezwaren vroeger reeds geopperd maar heb mij bij de feiten neergelegd omdat een ander principe bepaalt dat de vervuiler betaalt. Indien de overheid afval stort, zal zij dus een milieuheffing moeten betalen. Ik heb mij bij dit principe aangesloten omdat een belangrijk deel van de inkomsten van de milieuheffing wordt terugbetaald aan de gemeenten in het kader van de financiering van het milieuconvenant.

De reden van mijn interpellatie is de verregeande ijver van OVAM om steeds meer middelen te vergaren en zelfs over te gaan tot het innen van een milieuheffing op het gebruikte afdekzand dat verplicht wordt gebruikt bij het storten.

Dit lijkt misschien een futiliteit te zijn, die niet waardig is om te worden behandeld in de Vlaamse Raad. Nochtans gaat het over een ruime interpretatie van een bediscussieerbaar principe, dat bovendien een grote extra-uitgave meebrengt voor de gemeentebesturen. De hoge prijs voor de verwijdering van het huishoudelijk afval werd reeds aan de burger verrekend, met de naam van het gemeentebestuur op de belastingfactuur. De milieuheffing vertegenwoordigt één derde van de kostprijs die aan de burgers wordt aangerekend.

In de eerste plaats vragen wij ons af of het afdekzand dat elke avond op het stort moet worden aangebracht, al dan niet moet worden beschouwd als afval. Volgens het Vlaams Afvalstoffendecreet van 1981 wordt als een afvalstof beschouwd, ik citeer : elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich wil ontdoen, zich ontdoet of zich moet ontdoen krachtens dit decreet of krachtens de op grond van dit decreet vastgestelde bepalingen. Einde citaat. Deze bepaling bracht OVAM tot de stelling dat, ik citeer : het gebruik van recupereerbare materialen zoals zand en steenpuin voor onderhoud, verharding en dergelijke, gratis ter beschikking gesteld door de gemeentebesturen en het gebruik van zand als dagelijks tussenafdek, gratis verkregen of aangekocht, als het verwijderen van een afvalstof moet worden beschouwd aangezien het gaat om het zich ontdoen van iets. Einde citaat.

Ik kan deze stelling niet bijtreden. Een stof kan voor het ene bedrijf een afvalstof zijn en voor het andere bedrijf een grondstof. Zo moet een bedrijf dat oud papier ophaalt en dat het papier sorteert naar soort en kwaliteit een vergunning hebben met betrekking tot het verwijderen, de opslag en het sorteren van afval. De papierfabriek daarentegen, die het oud papier verwerkt tot **recyclagepapier** of karton moet enkel een vergunning hebben met betrekking tot de exploitatie van de fabriek, namelijk het produceren van papier. Voor dit bedrijf is het oud papier dus geen afval. Een stof of voorwerp al dan niet kwalificeren als een afvalstof heeft niet alleen belangrijke gevolgen voor de vergunningsplicht maar ook met betrekking tot de verschuldigde heffing.

Rekening houdend met de voorgaande argumenten, is het niet mogelijk een algemeen geldende stelling te pomen ten opzichte van een bepaalde stof en moet het karakter van de betrokken stof per individueel geval worden bepaald.

Ik heb het artikel Wat is een afvalstof van de heer Morrens, een welbekende naam, gelezen dat is gepubliceerd in het Rechtskundig Weekblad. Vol-

Ansoms

gens hem is een stof als afvalstof te beschouwen in volgende twee gevallen : ten eerste, de houder moet zich ontdoen van de stof krachtens het afvalstoffendecreet of de op grond daarvan vastgestelde bepalingen. Hij vermeldt stoffen expliciet als afvalstof : afvalolie, autowrakken, enzovoort. Zand of ander inert materiaal worden niet expliciet vermeld.

Ten tweede, de houder wil zich ontdoen of ontdoet zich van de stof omdat hij a) geen legale aanwending van de stof als produkt of grondstof ter beschikking heeft en b) niet tot de aanwending van de stof als produkt of grondstof wenst over te gaan.

Het gebruik van zand als afdek materiaal is een legale aanwending en vloeit voort uit de voorwaarden, verbonden aan de vergunning tot het storten van huishoudelijk afval. Dus valt zand niet onder de bepaling van afvalstof, aldus de heer Morrens.

Bovendien moet men rekening houden met het tijdstip, de plaats en het volume van de betrokken stof. Ik verwijs naar een arrest van 1989 van het hof van beroep van Antwerpen in verband met het opslaan van aluminiumslakken, ik citeer : . . . de opgeslagen hoeveelheid aluminiumslakken in de specifieke omstandigheden van het ogenblik, de plaats en het volume een schadelijke invloed had en heeft op het leefmilieu en de gezondheid van de mens . . . Einde citaat . Daarom werden aluminiumslakken in dat specifieke geval aangezien als een afvalstof.

Rekening houdend met het feit dat het gebruik van zand als afdek materiaal in geen geval een schadelijke invloed heeft op het leefmilieu en de gezondheid van de mens — integendeel, want uit gezondheidsoverwegingen en voor de bescherming van het milieu is het een verplichting dat elke avond het huishoudelijk afval wordt afgedekt met zand — kan men niet beweren dat dit afdekkend afval is.

We zouden zelfs verder kunnen gaan. Men zou als voorwaarde kunnen stellen dat het moet gaan om een recht-

streekse aanwending zonder voorbehandeling. Ook in dit verband is er een arrest van het hof van beroep van Antwerpen. Daarin wordt gesteld dat de aangevoerde stoffen het karakter van grondstof behouden in zover zij legaal en rechtstreeks in het productieproces worden gebruikt en niet als zij vóór de aanwending in het productieproces, eerst verwerkt of gerecycleerd worden. Ook uit dit oogpunt gaat het dus hier niet om een afvalstof.

Laten we de vergunning even van naderbij beschouwen. Dat het niet in de bedoeling van de exploitant ligt — in dit geval de intercommunale die in opdracht van de aangesloten gemeenten het stort exploiteert — zich te ontdoen van zand als afvalstof, blijkt uit de aangevraagde vergunning. De milieuvergunning werd aangevraagd voor het verwijderen van huishoudelijk afval, stortplaats klasse II, en niet voor het verwijderen van inert materiaal, waaronder zand, stortplaats klasse III.

De bevoegde overheid stemde hiermee in en verleende de vergunning tot het storten van alleen huishoudelijk afval. De algemene voorwaarde die aan de vergunning werd gekoppeld, was dat alle dagen een tussenafdek van 20 cm diende te gebeuren met bodemmateriaal zoals zand. Om sanctie of dwangmaatregel te vermijden, moet dagelijks een tussenafdek met bodemmateriaal, waaronder zand, in de stortplaats worden gedeponerd.

Dit zand wordt dus niet gedeponerd omdat de houder zich ervan wil ontdoen. Bijgevolg kan het zand niet als een afvalstof worden beschouwd, maar als een produkt dat een welbepaald doel heeft in de exploitatie van de stortplaats klasse II, wat bovendien werd opgelegd in de vergunningsvoorwaarden.

Aangezien de milieuvergunning met betrekking tot het verwijderen van afvalstoffen enkel is vereist als het gaat om afvalstoffen, stelt het ontbreken van deze kwalificatie de exploitant vrij van enige vergunningsplicht ter zake.

Bovendien is hiervoor geen milieu-

heffing in de zin van het afvalstoffen-decreet verschuldigd aangezien de uitbaters van een afvalstoffenverwijderingsinstallatie — in ons geval stortplaats klasse II — enkel belast wordt voor de verwijdering van afvalstoffen, en niet voor het verplicht gebruik van produkten, zoals zand.

Het is dus op juridische gronden duidelijk dat het hier niet over een afvalstof gaat en dat men er ten onrechte een milieuheffing op heft. Het gaat hier vooral om veel geld. Voor onze veertien eerder kleine landelijke gemeenten betekent deze interpretatie van OVAM dat ze bovenop de 600 frank die ze al moeten betalen nog eens voor het afdekkend een heffing van 115 frank per ton huisvuil verschuldigd zijn. Voor die veertien kleine gemeenten betekent dit extra 9 miljoen frank aan milieuheffingen op een verplichting, namelijk dagelijks het stort afdekken met zand. Bovendien zijn er gemeenten, waar toevaltig een stort is gelegen, die nu ook de mogelijkheid om opcentiemen te heffen, gebruiken en die tot 120 frank per ton belasten.

Het is voor mij dan ook duidelijk dat zowel uit juridisch oogpunt als uit billijkheidsoverwegingen deze milieuheffing ten onrechte wordt geheven.

Mijnheer de minister, wij vragen dan ook met aandrang dat u de nodige richtlijnen zou uitwerken opdat OVAM zijn vordering aan de getroffen gemeentebesturen zou stopzetten.

De voorzitter : Minister De Batselier heeft het woord.

Minister N. De Batselier (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, collega's, de milieuheffing is één van de elementen die wij uiteraard benutten als een middel bij het opzetten van een preventief milieubeleid. Het beginsel van de vervuiler betaalt, moet mede bijdragen tot dit soort van oefening. Dat betekent dat we niet alleen daarmee onze end of the pipe-investeringen financieren, maar ook dat we een ontradingseffect van deze heffingen nastreven. De stortproblematiek op zich is in Vlaanderen in vergelijking met onze buurlanden nog al-

De Batselier

tijd een goedkoop element. Dat betekent dat het probleem nog altijd onvoldoende ontradend is.

In verband met de ijver van OVAM, want daar ging in feite uw interpellatie over, kan ik het volgende zeggen. Ik wijs u erop dat de algemene vergunningsvoorwaarden voor stortplaatsen van huishoudelijk afval, categorie twee, bepalen dat een dagelijkse tussenafdekking met bodem-materiaal dient te gebeuren. Dit impliceert echter niet dat dit materiaal niet als afvalstof zou kunnen worden beschouwd. Artikel 136, paragraaf 5, van Vlarem II bepaalt dat mits toestemming van de toezichthoudende ambtenaar ook andere materialen dan bodemmaterialen kunnen worden aangewend. In artikel 3a van het afvalstoffendecreet wordt een afvalstof ondermeer gedefinieerd zoals u het hebt geciteerd, namelijk elke stof of elk voorwerp waarvan de houder zich ontdoet of zich moet ontdoen. Op grond van deze definitie stel ik vast dat wanneer de houder een stof aanbrengt op een stortplaats deze stof het karakter van een afvalstof krijgt. Bovendien bepaalt het programmadecreet de hoogte van de heffingen niet op basis van de aard van de deponie maar op basis van de plaats. Ook hier mag men aannemen dat de decreetgever het aanvoeren van materialen op een stort als voldoende bewijs kan beschouwen om de betrokken materialen als afvalstof te kenmerken.

Tenslotte wil ik ook doen opmerken dat het gebruik van een afvalstof als afdek materiaal op een stortplaats in bijlage bij de EG-richtlijnen van 18 maart 1991, betreffende de afvalstoffen niet werd vermeld als nuttige toepassing.

Het is om deze drietal redenen dat ik het standpunt van OVAM kan delen, namelijk dat elke stof die op een stortplaats wordt gebracht a priori als afvalstof moet worden beschouwd.

De voorzitter : De heer Ansoms heeft het woord.

De heer J. Ansoms : Mijnheer de

voorzitter, ik had minstens gehoopt dat de minister mij op basis van de juridische argumenten die ik heb aangehaald, zou hebben geantwoord dat hij de zaak nader zou onderzoeken. De summere argumentatie die hij naar voren heeft gebracht, heb ik vooraf in mijn interpellatie kunnen weerleggen. Het afdekkend dat naar een stortplaats klasse twee wordt gevoerd waarvoor alleen een vergunning voor huishoudelijk afval is gegeven, wordt daar niet naar toe gebracht om er zich van te ontdoen. Dat heb ik duidelijk bewezen. Men brengt het daar naar toe omdat men in het kader van de vergunning verplicht is het stort met dat materiaal af te dekken. Het argument houdt geen steek. Het gaat hier niet om het zich ontdoen van zand. Indien wij daartoe niet verplicht waren, zouden wij het daar niet naartoe voeren. Het is immers een duur produkt dat wij moeten kopen om aan de voorwaarden te voldoen.

Mijnheer de minister, ik vraag u met aandrang dit juridisch verder te laten uitspitten, zo niet gaan wij naar conflicten tussen de lokale besturen en OVAM. Het zou ook een hypotheek leggen op de goede bedoelingen van de **intercommunales** die dagelijks doen wat zij moeten doen en daar veel geld voor uitgeven. Wanneer zij nog eens 115 frank per ton meer milieuheffing moeten betalen, dan zouden zij wel eens naar alternatieven kunnen gaan zoeken of zal dit leiden tot het ontlopen van de opgelegde voorwaarden. Het milieu en de bewoners rond de betrokken stortplaatsen kunnen er alleen maar bij verliezen.

Mijnheer de minister, ik vraag u nogmaals deze problematiek nader te bekijken. Ik meen dat er voldoende juridische argumenten zijn om het standpunt van OVAM te herzien.

De voorzitter : Het incident is gesloten

Interpellatie van mevrouw T. Merckx-Van Goey tot de heer T. Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over het Vlaamse Sigmoplan

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van mevrouw Merckx-Van Goey tot de heer Kelchtermans, Vlaamse minister van Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden, over het Vlaamse Sigmoplan.

Mevrouw Merckx-Van Goey heeft het woord.

Mevrouw T. Merckx-Van Goey (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de overstromingen van februari 1953 en 1976 waren de aanzet voor de creatie van het Vlaamse Sigmoplan. De uitvoering van de waterkeringswerken in het Scheldebekken startten in 1978. Deze klus is echter nog niet geklaard.

Ik ga het niet hebben over deze specifieke werken, behalve dan inzake de verwezenlijking van potpolders of de zogenaamde gecontroleerde overstromingsgebieden. Het Sigmoplan omhelst deze verwezenlijking en na de volledige uitvoering van dit plan zouden langs de Schelde en bijrivieren ongeveer 2.500 hectaren landerijen als gecontroleerde overstromingsgebieden functioneren. In deze gebieden wordt land- en tuinbouw bedreven, het gaat hier volgens mij overwegend om weilanden, en er vinden zich verschillende waardevolle natuurgebieden. Bij gecontroleerde overstromingen, die nu reeds in sommige van deze gebieden plaatsvinden, lijden de ingelanden schade en is het reeds meermaals gebeurd dat dieren in de potpolders verdronken omdat zij die de overstroming moeten controleren, de burgers niet tijdig hadden verwittigd. Bovendien moeten de land- en tuinbouwers, de eigenaars of de gebruikers van de gronden dan achteraf het achtergebleven zwerfvuil, dat door het water werd aangevoerd, verwijderen.

Bij een opruimbeurt in de Maaslandse weilanden begin februari is geble-

Merckx-Van Goey

ken dat een gigantische hoop afval was achtergebleven en dat afrasteringen waren weggespoeld. Naar schatting 600 vrijwilligers hadden zich aangemeld om langs de **Maaskant** ongeveer 36 kilometer schoon te maken. Volgens berichten in de pers haalden zij 45.000 liter afval op. Daarnaast kan men zich na een overstroming ook vragen stellen over de vervuiling van de bodem en de gevolgen ervan voor mens, dier en plant. In een aantal gevallen worden er toch kleine gedeelten zwerfvuil opgenomen door dieren, met obstructie en de dood tot gevolg. Afsluitingen moeten hoe dan ook worden hersteld en vervuilde of dichtgeslibde drinkplaatsen moeten worden opengemaakt en hersteld. Dit zijn enkele problemen die zich in de praktijk voordoen.

Ik heb een aantal juridische vragen. Liggen deze overstromingsgebieden al dan niet ruimtelijk vast en wat is hun precieze statuut inzake ruimtelijke ordening? Werden de eigenaars en de gebruikers van deze bestaande en nog te voorziene overstromingsgebieden geïnformeerd over de gevolgen van de aanduiding van hun gebied als overstromingsgebied?

Zo ja, indien zij werden verwittigd, gebeurde dit vóór de aanduiding of erna? Door wie werden zij verwittigd, en indien zij niet zijn geïnformeerd, wanneer zal dit dan wel gebeuren? Wie zal dan precies binnen deze afgebakende zone vallen, en zijn zowel eigenaar als gebruiker daarover ingelicht?

Een tweede reeks vragen behandelt de informatie en de betrokkenheid van zowel gemeentebesturen als **poldering-** en waterbesturen. Werden zij betrokken bij de afbakening van gebieden in het kader van het **Sigma**plan? Heeft de minister overleg gepleegd met zijn diensten voor de aanduiding van de bestaande en de geplande potpolders? Werden de diensten van de Vlaamse Gemeenschap, bevoegd voor Leefmilieu, Water, Landinrichting, Natuurbehoud en Natuurontwikkeling geraadpleegd? Welk resultaat heeft dit overleg gehad?

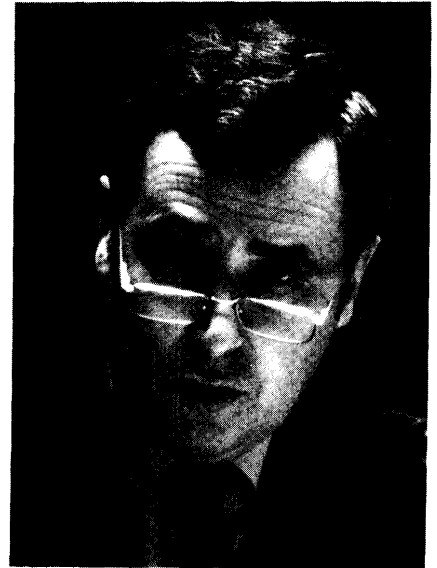
Een derde reeks vragen betreft de implicaties voor hen die percelen bezitten binnen deze overstromingsgebieden. Welke lasten moeten eigenaars enerzijds, en gebruikers anderzijds, van deze erven dragen bij een overstroming? 'Op welke rechtsgrond baseert de overheid zich om deze lasten aan gebruikers en eigenaars op te leggen?

Een vierde vraag: wie bepaalt de schade die door eigenaars en gebruikers werd geleden na een overstroming? Na overstromingen blijft er vaak zwerfvuil achter. Bij de actie van begin februari hebben zeshonderd vrijwilligers zich over deze taak ontfermd, maar wat is precies voorzien, wie zal dit zwerfvuil inzamelen en waar wordt het naartoe gevoerd?

Mijnheer de minister, heeft u, zowel in rechte als in middelen voorzien om de schade te vergoeden? Op welke post van de begroting wordt dit bedrag ingeschreven en om welk bedrag gaat het?

Een vijfde vraag: wie moet er bij een nakende overstroming de eigenaars en de gebruikers verwittigen? Welke tijdsspanne is daarvoor gepland en hoe gebeurt dit? Waar kunnen eigenaars en gebruikers voor en na een overstroming terecht voor inlichtingen en klachten? Die overstromingen gebeuren dikwijls 's nachts of tijdens het weekend, ik neem aan dat de gebruikelijke kanalen van openbare besturen dan niet altijd even bereikbaar zijn. Deze problematiek interesseert uiteraard ook anderen, die niet alleen met de kwantiteit, maar ook met de kwaliteit van het water zijn begaan. De bekkencommissies kunnen hier een adviserende rol spelen, maar staat deze problematiek al op de agenda van de provinciale coördinatiecommissies voor de waterhuishouding of op de agenda van bekkencommissies?

Ten slotte, mijnheer de minister, welke zijn nu precies die afgebakende gebieden die reeds als potpolder worden gebruikt of daarvoor in aanmerking komen? Zijn die gebieden op kaart vastgelegd, liggen die kaarten ergens ter inzage en zo ja, wie kan ze inzien?

Minister L. Van den Bossche (SP) werd geïnterpelleerd door VB-fractie-voorzitter F. Dewinter over het dragen van hoofddoeken door islamitische meisjes in het onderwijs

Mijnheer de voorzitter, ik hoop van de minister een gedetailleerd antwoord te krijgen. Misschien zijn dit allemaal nogal zakelijke vragen en ik heb ze wellicht wat juridisch vertaald, maar achter de meeste vragen schuilt een concreet verhaal dat aantoont hoe het er in de praktijk soms aan toegaat. Gezien de beperkte tijd voor interpellaties en ten behoeve van de efficiëntie van ons werk, vond ik het nuttig mij tot deze vragen te beperken.

De voorzitter : De heer Vautmans heeft het woord.

De heer V. Vautmans (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, heren ministers, collega's, zoals mevrouw Merckx heeft gezegd, kende het Scheldebekken in 1976 een aantal overstromingen. Iedereen was gearmeerd door het feit dat zulks, na de overstromingen van 1962, nog altijd kon gebeuren. Daarna werd een zeer ambitieus plan uitgewerkt, het Sigma-plan, dat tot doel had Scheldebekken en aanverwante gebieden te

Vautmans

beschermen tegen overstromingen. Dit Sigmoplan zou door middel van een tienjarenplan worden gerealiseerd. De discussie rond de aard van de gevaren waartegen men zich diende te beschermen, duurde jaren. De opties liepen uiteen van stormvloedkering om risico's voor overstroming of waterwassen die ongeveer elke tienduizend jaar terugkeren, in te perken — tot het realiseren van **potpolders** die bescherming zouden bieden tegen wassen die theoretisch elke driehonderd jaar kunnen voorkomen. Later is men bij de verwezenlijking van het Sigmoplan een beetje in slaap gevallen. De kredieten voor de dijken en potpolders werden elk jaar een beetje teruggeschoefd. Toch zijn er aanwijzingen dat het gevaar voor overstromingen zeer reëel is : de verharde oppervlakte groeit alsmaar aan, de drainering in de landbouw neemt jaarlijks toe, het waterverbruik voor allerlei doeleinden heeft tot gevolg dat vele rivieren sneller worden bevoorrad dan vroeger en de Nederlandse Deltawerken droegen bij tot een verhoogd risico. Het gevaar wordt tastbaarder, en mischien waarschuwen de recente overstromingen ons wel voor nog meer nakende problemen. Graag vernam ik van de minister in hoeverre het Sigmoplan zal worden afgewerkt en over welke periode ? Bovendien wil ik ook weten hoeveel kredieten nog moeten worden ingeschreven om dit plan te realiseren ?

De voorzitter : De heer Bartholomeussen heeft het woord.

De heer M. Bartholomeussen (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik zal mij beperken tot een specifiek probleem.

Het Sigmoplan heeft de bedoeling om alle dijken ten minste te verhogen tot een peil van 8 meter. Het plan ving aan in het jaar 1978 en is nog niet volledig uitgevoerd. Ter hoogte van de haven van Lillo werden onder andere de nodige dijkverhogings- en dijkverstevingswerken gepland. Uit de antwoorden van de vorige minister van Openbare Werken op een

parlementaire vraag in 1990 leidde ik af dat spoedig werk zou worden gemaakt van de noodzakelijke verstevingswerken. In november 1992 stelde ik over deze problematiek ook schriftelijke vragen. Tot nu toe ontving ik echter geen antwoord. Ter plaatse kan worden vastgesteld dat de toestand ongewijzigd is. Diegenen die de overstromingsramp nog niet zijn vergeten, vrezen op deze plaats dan ook voor een nieuwe dijkbreuk met veel menselijk leed indien niet spoedig werk wordt gemaakt van de uitvoering van het Sigmoplan.

Onlangs bleef de waterstand slechts 15 centimeter onder de dijken en bij het samenvallen van een noordwestenwind met giertij is een tweede ramp onvermijdelijk. Vooral de vestingdijk achter de haven geeft reden tot ongerustheid. De dijk heeft daar slechts een kruinbreedte van maximaal anderhalve meter en de breuk in die dijk was in 1953 trouwens de oorzaak van de overstromingen.

In 1990 zouden dijkwerken ter hoogte van de Liefkenshoek tunnel worden uitgevoerd, wat intussen gebeurd is. Ook voor de aanpalende bedrijven zijn de nodige werken uitgevoerd : de gordel van chemische bedrijven langs de Schelde werd beveiligd. Daartegenover staat dat het historische fort van Lillo — toch een toeristische pleisterplaats — nog steeds niet beschermd is. Dat veroorzaakt heel wat ongerustheid en ontevredenheid.

Is de versteving en verhoging van de dijken ter hoogte van de haven van Lillo nog opgenomen in de planning ? Wanneer kunnen de werken worden aangevat zodat de gevaren voor de plaatselijke bevolking worden weggenomen ? Zijn de geruchten dat deze werken om financiële redenen slechts zouden kunnen worden aangevat binnen vijf jaar correct ? Ten slotte, ter hoogte van Rupelmonde en omgeving zijn versteving- en verhogingswerken aan de gang, maar naar verluidt leiden financiële problemen tot vertragingen. Wat is de stand van zaken ter zake ?

De voorzitter : De heer Dierickx heeft het woord.

De heer L. Dierickx (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, in het verleden werd deze problematiek reeds besproken in het nationale parlement. Uit de vragen die vandaag gesteld worden door mevrouw Merckx, die op dit gebied zeer onderlegd is, leid ik af dat men afstand neemt van de idee van een stormstuw. Jaren geleden publiceerde de universiteit van Leuven een studie waaruit bleek dat het bouwen van een dergelijke stormstuw een veelvoud zou kosten van het vergoeden van alle schade bij eventuele dijkbreuken en overstromingen.

Het ontgoochelt me dat de versteving van de dijken nog niet zover gevorderd is als toen werd gepland als alternatief voor de bouw van de stormstuw. De stormstuw was voor de groenen belangrijk omdat we daarin de mogelijkheid niet zagen een probleem op te lossen dat het gevolg was van wat professor Rudolf Boehm — een van onze vooraanstaande denkers — omschrijft als de neiging die bij de mens bestaat om de natuurwetten die zij ontdekken systematisch toe te passen en zich aan die natuurwetten te onderwerpen zonder er alle nadelige gevolgen van te onderkennen namelijk ook dat de natuur terugslaat wanneer de mens niet omzichtig genoeg omgaat met de door hem ontdekte natuurwetten.

In vele gevallen hebben wij dat gedaan in ons beschavingsproces, wanneer wij onder andere oordeelden zoveel mogelijk stromen, rivieren en andere waterlopen te moeten kanaliseren en rechte trekken. Het gevolg daarvan is dat het water zich met een te grote stuwkracht verplaatst, waardoor zich gemakkelijker overstromingen voordoen. Daarom hebben wij altijd gepleit voor een dubbele oplossing : versteving van de dijken en aanleg van potpolders. Daarmee voortdoen zal de groenen alleszins tevreden stellen. We hebben ons steeds uitgesproken tegen de bouw van een stormstuw en blijven dit doen.

Een steeds weer terugkerende vraag over de potpolders werd door mevrouw Merckx niet gesteld : kunnen de overstromingen van deze potpolders bijdragen tot de kwalitatieve de-

Dierickx

gradatie van de landbouwgrond ? Volgens sommigen is dit niet het geval en zouden deze overstromingen integendeel zelfs kunnen bijdragen tot de verrijking van de gronden en de flora. Er is natuurlijk de kwestie van het zwerfvuil, waarmee rekening moet worden gehouden. Dit vuil is daarom nog geen oorzaak van kwalitatieve degradatie van het natuurgebied.

Mevrouw T. Merckx-Van Goey : Wij spreken over de Schelde. Vele jaren geleden kon men inderdaad in die rivier zwemmen zonder dat dit gevaar opleverde. Op dit ogenblik kan men daar zeer grote vraagtekens bij plaatsen. Men kan dus niet beweren dat een overstroming per definitie tot goede gevolgen voor deze landbouwgronden leidt.

De heer L. Dierickx : Daarover gaat mijn vraag. Als het aanleggen van potpolders een degradatie van het natuurgebied en van de kwaliteit van eventuele landbouwgronden tot gevolg heeft, is dat een reden om onze visie bij te sturen.

Mijnheer de minister, ik stel u de vraag omdat wij toch een zekere vorm van volledigheid moeten betrachten.

De voorzitter : De heer Candries heeft het woord.

De heer H. Candries (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, heren ministers, waarde collega's, dit wordt een pleidooi pro domo, letterlijk en figuurlijk. Ik woon immers onder de Zennedijk en heb dergelijke gebeurtenis reeds enkele keren meegeemaakt.

Dankzij het Sigmaplan zijn de dijken stevig en dit verzekert een bepaalde rust. De heer Dierickx heeft daarjuist verwezen naar schade en het pogen om die schade te kwantificeren. In dit geval is er ook veel immateriële schade. Ik wens niet persoonlijk te worden, maar wanneer men tien jaar heeft gewerkt aan bepaalde concepten inzake management en men treft zijn papieren daarover aan in enkele bakken met pap, waar dat voorheen

volgeschreven papieren waren, is dat om bij te janken. Tien jaar intellectuele arbeid omgezet in pulp is niet niks. Sommige dingen zijn inderdaad niet meetbaar.

Dit laatste gaat ook op voor de voortdurende angst die er onder de dijken blijft leven en die actueel wordt telkens er zich speciale weersomstandigheden voordoen. Men vraagt zich dan telkens af of er nog iets zal gebeuren. Mijnheer de minister, wanneer er sprake is van het Sigmaplan, wil u er dan rekening mee houden dat het daarbij niet enkel gaat om de verdere afwerking, maar even goed om het onderhoud van de reeds in orde gebrachte dijken. De waarde van dit plan hangt onmiddellijk samen met het continu onderhoud van de dijken. Ik vraag zeer speciaal aandacht voor dit onderhoud.

Er zijn inderdaad op het ogenblik volgens het wegnemen van de potpolders door de wildbouw minder uitwijkmogelijkheden in geval van wateroverlast. Daarom zal er des te meer aandacht moeten worden besteed aan de kwaliteit van de dijken. Daarom houd ik een pleidooi voor een continu onderhoud van de dijken.

De voorzitter : Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister T. Kelchtermans (op de tribune) : De interpellaties haken in op een aantal evocaties die enerzijds naar boven kwamen naar aanleiding van de herdenking van de overstromingen in het begin van de jaren vijftig. Anderzijds herinneren de voorjaars- en herfststormen de betrokken streek ieder jaar aan de wisselvalligheden en de consequenties die die voor hen kunnen hebben. Dit biedt mij de gelegenheid een aantal vragen van mevrouw Merckx te beantwoorden.

Haar eerste vraag was wat er nu eigenlijk gepland is op het vlak van overstromingsgebieden. Sinds 1979 werden er 12 overstromingsgebieden van beperkte omvang aangelegd bij de Schelde en haar bijrivieren in het kader van het Sigmaplan. Ze hebben een totale oppervlakte van 517 ha **68** a 97 ca.

Een overstroombaar gebied werd de

laatste jaren het meest besproken omdat het nog moet worden aangelegd. Het gaat hier om het gebied Bazel-Kruikebeke-Rupelmonde. Dit gebied heeft een oppervlakte van circa 580 ha. Binnenkort zal men moeten beslissen of wat op het gewestplan als een potpolder is aangeduid dezelfde bestemming zal krijgen in het kader van het Sigmaplan.

Deze gebieden zijn alle aangeduid op het gewestplan als overstroombaar gebied. Voor de realisatie van het Sigmaplan krijgen ze de bestemming die op het gewestplan is aangegeven. De planners hadden dit proces voor ogen toen ze de ontwerpen van de gewestplannen in 1975 opstelden. De meeste gewestplannen dateren van 1978 en de daarop volgende jaren. Elke eigenaar wordt verondersteld de bestemming van zijn goed op het gewestplan te kennen. Voor elk dossier voor de aanleg van de reeds gerealiseerde overstroombare gebieden werd een bouwvergunning aangevraagd. Dit zal ook in de toekomst nodig blijven. Het spreekt vanzelf dat hiervoor advies werd gegeven door de gemeentebesturen. De gemeentebesturen konden zo een aantal wensen invoeren om de eventuele hinder voor de gemeenschap, voortkomend uit deze werken, tot een minimum te beperken of te voorkomen.

De aanleg van het overstroombaar gebied Bazel-Kruikebeke-Rupelmonde, kortweg de potpolder Kruikebeke genoemd, vormt het onderwerp van een nu afgeronde ecologische impactstudie waarin men het voor en tegen afweegt van het in gebruik nemen van deze potpolder. Als men tot deze optie besluit, zullen ook de bevolking, de eigenaars en de gemeente bij de aanleg worden betrokken.

Als men het Sigmaplan wil uitvoeren zoals gepland, moet men de dijken versterken en beveiligen, maar ook de overstromingsgebieden eraan koppelen. Collega Dierickx legde daar de nadruk op. Bij dit alles moet men ook de ecologische consequenties in het oog houden. Er moet worden onderzocht of er bodemverontreiniging of bodemdegradatie ontstaat, wat schadelijk is voor de landbouw. Mijn ecologen zeggen mij dat

Kelchtermans

dit niet het geval is, omdat overstromingen zich bijna altijd aan de oppervlakte voordoen waardoor men meestal het zuiverste water binnenkrijgt. Het met slib verontreinigde water dat zich aan de onderzijde van de stroom bevindt, komt immers niet in de overstromingsgebieden terecht.

Geen enkel terrein werd in het kader van de aanleg van het overstromingsgebied tot nog toe onteigend als het binnen dit overstromingsgebied gelegen is of was. Enkel op de terreinen waarop de ringdijken of de overstroombare dijken werden aangelegd, werd een erfdiensbaarheid van openbaar nut gelegd op basis van de dijkenwet van 18 juni 1979. Die dijkenwet is zeer belangrijk in het kader van het Sigmaplán. De zate van de dijken worden doorgaans later wel onteigend. Zij werden in het verleden ook onteigend.

Men gaat ervan uit dat de eigenaars in het overstroombare gebied niet benadeeld worden door het inrichten van een overstroombare gebied. Tot op heden werden geen schadeëisen gesteld door eigenaars binnen het gebied en werden tevens alle vragen tot onteigening of aankoop in der minne — het gebeurt dat men dit voorstel doet — binnen het onteigeningsgebied conform deze opstelling afgewezen omdat men ervan uitgaat dat zij die bestemming hebben op het gewestplan.

In deze gebieden bevinden zich een aantal akkerlanden of tuinbouwgronden. De gronden zijn doorgaans weilanden, met of zonder populieren, of gewoon natuurgebied zonder economische bestemming, wat niet wil zeggen dat zij geen bijzondere waarde hebben.

Een andere vraag hield betrekking op het verloop van de samenwerking. Alle gebieden zijn gelegen in de omschrijving van een erkende polder. Samen met de polderbesturen wordt overleg gepleegd inzake het gebruik van deze weilanden in de risicovolle periodes. Tijdens de polderschouwingen wordt door onze afgevaardigde steeds gewezen op de hoge tijen wel-

ke in de winter gesitueerd zijn, zodat ter zake voorzorgen moeten worden genomen.

Bij een melding van stormtij wordt onmiddellijk na het ontvangen van het bericht het polderbestuur of de plaatselijke politie verwittigd en worden door hen de nodige veiligheidsmaatregelen ten aanzien van personen getroffen. Er wordt ook nagegaan of er nog dieren in de polder aanwezig zijn.

De politie en het polderbestuur zijn vertrouwd met deze opgave. Het is voor hen een routine in het kader van het mini-rampenplan, want men is voorbereid op dit soort evenementen. Zij helpen trouwens ook bij het ontruimen indien dat nodig zou zijn. Vanwege de ingezetenen en de plaatselijke verantwoordelijken wordt trouwens altijd een grote betrokkenheid ervaren. Dat zal u trouwens niet verwonderen bij dit soort omstandigheden. Derhalve zijn in bijna alle gevallen van stormtij de overstroombare gebieden steeds ontruimd, praktisch altijd zonder problemen, en vooraleer er kans op enig ongeval zou zijn.

Wat schade in de overstroombare gebieden betreft, is er slechts eenmaal schade aan particuliere eigendommen opgetreden. Dat was in de polder van Lier. Hierbij trad na een overstroming een zware vorst op, zodat een dikke laag pakijks de weideaf-rasteringen vernielde, waarvoor trouwens ook schadevergoedingen werden uitbetaald.

Een ander element betreft de vervuiling. Bij zware stormtij is het water fel verdund en is het dus behoorlijk van kwaliteit, temeer omdat enkel de bovenste waterlagen in de polder lopen en dus de met slib vermengde waters in de rivierbedding blijven. De enige vervuiling wordt dus veroorzaakt door zwerfvuil. Op last van het gewest wordt dat trouwens voortdurend uit de rivier opgevist en na overstroming opgeraapt uit de polder en dus conform de reglementering, geëvacueerd naar stortplaatsen en dit op last van de werkingskredieten van mijn departement, de dienst Tjgebonden Waterwegen.

Het principe van overstroombare gebieden is een belasting die op de particuliere eigenaars rust in het kader van de bescherming van de gemeenschap tegen wateroverlast. De rechtgrond werd ontleend aan de dijkenwet van 1979. De eigenaars kunnen de eventuele schade zelf tot een minimum herleiden door het kiezen van een aangepaste vegetatie. Bij overdreven schade kan in uitzonderlijke gevallen beroep worden gedaan op een rampenfonds, een materie die tot de nationale bevoegdheidsfeer behoort. Schade aan overstroombare dijken of aan ringdijken wordt hersteld op kosten van het gewest.

Personen welke schade kunnen oplopen, vooral door het verdrinken van dieren, worden ongeveer twee tot drie uur voor de overstroming verwittigd door de diensten van het gewest via het polderbestuur of de plaatselijke politie. Deze instanties werken zeer nauw samen met de dienst Tjgebonden Waterwegen. In het geval er zich toch punctuele problemen voordoen, kan rechtstreeks contact worden opgenomen met mijn administratie, inzonderheid met de dienst Tjgebonden Waterwegen. Allerhande instanties zoals de gemeenten, de polderbesturen en bepaalde particulieren zijn voldoende op de hoogte om desaangaande richtlijnen te geven.

Er werden concrete vragen gesteld aangaande een aantal overstromingsgebieden en hoe deze zijn ingetekend. Welnu, alle bestaande overstromingsgebieden werden gedetailleerd op kaarten gebracht die kunnen worden ingekeken bij de dienst Tjgebonden Waterwegen die ter zake trouwens bevoegd is. Ik beschik over een lijst — die ik u trouwens zal overmaken — van een twaalfstal nominatim genoemde potpolders of gecontroleerde overstromingsgebieden met hun oppervlakte. In totaal gaat het om 517ha 68a 97ca. Hierbij moet nog een gebied van 591ha worden gerekend, met name de polders van Krui-beke-Bazel-Rupelmonde. Zodra de ecologische impactstudie uitwijst dat dit gebied in het veiligheidsplan moet worden opgenomen, zullen wij dien-aangaande de nodige initiatieven nemen.

Kelchtermans

De heer Vautmans vroeg trouwens of de werkzaamheden rond het Sigmaplan waren gestaakt. Hij weet goed waarover hij spreekt, vermits hij een tijdje de wacht hield bij het bed waar alles moest gebeuren. Welnu, dit jaar werd voorzien in bijkomende middelen ten belope van 441 miljoen frank om de uitvoering van het Sigmaplan te versnellen. Hierdoor zullen de dijken kunnen worden verstevigd en beter worden onderhouden. Inderdaad, wij hebben vaak jammer genoeg enkel oog voor het nieuwe en te weinig voor het stevig onderhoud van hetgeen reeds werd aangelegd.

In het verleden werd een belangrijke studie verricht omtrent de stormvloedkering. Dat idee blijft evenwel zijn waarde behouden. Toch is het nauwelijks denkbaar dat hiervoor de eerstvolgende jaren het nodige geld kan worden ter beschikking gesteld, los van de andere bedenkingen die eraan kunnen worden gekoppeld. Niets belet ons deze studie op een gegeven ogenblik nogmaals te actualiseren indien gewenst. Vooralnog wordt voorrang gegeven aan de prioritaire punten, namelijk de verdere uitwerking van het Sigmaplan, te weten versteviging en verhoging van de dijken en verdere aanleg van buffergebieden.

Mijnheer Bartholomeeussen, gelieve mij te verontschuldigen dat ik uw vragen niet exact kon beantwoorden. Aangezien het om precieze vragen ging, waarop u wellicht precieze antwoorden wenst, zal ik u deze schriftelijk bezorgen.

Mijnheer Dierickx, ik meen te zijn ingegaan op de belangrijke bedenkingen die u terecht formuleerde in het kader van de aanpak ter zake.

Ik meen ook de heer Candries onrechtstreeks te hebben geantwoord door te onderschrijven dat wij het probleem niet onderschatten en dat wij absolute voorrang geven aan een ernstig onderhoud en aan de verdere uitvoering van het Sigmaplan op dat vlak.

De voorzitter : Mevrouw Merckx-Van Goey heeft het woord.

Mevrouw T. Merckx-Van Goey : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, ik dank de minister voor zijn uitgebreid antwoord, alsook de collega's die zich bij mijn interpellatie hebben aangesloten, wat aantoonde dat een bepaald probleem meestal heel wat facetten heeft. Door de puzzel samen te leggen, krijgen wij een goed zicht van de huidige stand van zaken van het Sigmaplan.

Toch heb ik nog enkele vragen.

De minister zegt dat, vermits het aangeduid is op het gewestplan, elke eigenaar wordt verondersteld te weten dat hij binnen een overstromingsgebied valt. Welke last houdt dit in ? U zegt dat het enkel inhoudt het tolereren van een volume water op zijn terrein. Indien het werkelijk daartoe beperkt blijft en als er niet alleen perfecte administratieve afspraken bestaan, maar ook afspraken voor de praktijk, dan meen ik dat in deze context de normaal te gedogen last van het erf niet wordt overschreden. Toch rijst de vraag of de afspraken niet eerder administratieve afspraken zijn. Indien het polderbestuur of de politie wordt verwittigd in het week-einde, wie controleert er dat de betrokken eigenaars, die op deze weiden dieren hebben staan, persoonlijk worden verwittigd ? Het gaat niet op dat het gewest er zich af maakt met taken door te spelen aan het polderbestuur of aan de politie ; het gewest moet ter zake zelf — zeker wanneer zij de sleutel in eigen handen hebben voor het op gang brengen van een gecontroleerde overstroming — optreden. Uiteindelijk meen ik dat het gewest op dat vlak verantwoordelijk is.

Ik dring er dan ook op aan dat, wanneer wij over de lijst van de betrokken gebieden beschikken, concreet in de betrokken gemeenten samen met de betrokken polderbesturen, waar deze gronden gelegen zijn en liefst op een ogenblik dat zich geen problemen stellen, publiek zou worden gemaakt welke de procedures zijn en op welke ogenblikken, buiten de

kantooruren, de ingezetenen terecht kunnen en tijdig worden verwittigd, zodat de schade tot een minimum wordt beperkt.

De voorzitter : De heer Van Nieuwenhuysen heeft het woord.

De heer L. Van Nieuwenhuysen : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, u heeft het zoëven gehad over het zwerfvuil, waarvoor er voorzieningen zijn ingeval van overstromingen in de polders.

Ik vraag ook uw aandacht voor het zwerfvuil dat gewoonlijk, buiten de periodes van overstroming, op de dijken achterblijft. Hierbij denk ik vooral aan toeristische streken zoals Klein-Brabant, waar het opkuisen van de Scheldedijken blijkbaar gebeurt op initiatief van verenigingen.

Mijn vraag is of er initiatieven bestaan om van overheidswege de dijken systematisch op te kuisen ?

De voorzitter : Minister Kelchtermans heeft het woord.

Minister T. Kelchtermans : Mijnheer de voorzitter, beide vragen komen in feite op hetzelfde neer.

Aan mevrouw Merckx deel ik mede dat het Vlaams Gewest de eindverantwoordelijkheid niet betwist. Het is een kwestie van de synergieën te organiseren, zowel met de lokale besturen als met het polderbestuur.

Dit geldt ook voor de netheid van onze dijken, ook in periodes van niet-overstroming. Dit is niet alleen voor deze infrastructuur, maar ook voor andere. Het is echter niet denkbaar dat dit alleen door het Vlaamse Gewest kan worden gedaan. Het is ook een kwestie van synergie tussen de verschillende besturen alsook van sensibilisering van de bevolking.

De voorzitter : Het incident is gesloten,

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter : Dames en heren, op verzoek van de minister en van de interpellant, wordt de interpellatie over de BRTN en zijn werknemers, naar aanleiding van het vernietigen van een beslissing van de **administrateur-generaal**, uitgesteld tot morgen, na de actuele interpellaties.

De heer A. Denys : Mijnheer de voorzitter, dit zal wellicht na de stemmingen zijn ?

De voorzitter : Deze interpellatie zal rond 16.30 uur plaatsvinden.

De heer A. Denys : Wij zullen er zijn.

INTERPELLATIES (Regl. art. 76) (Voortzetting)

Interpellatie van de heer F. Dewinter tot de heer L. Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en Ambtenarenzaken, over het dragen van hoofddoeken door islamitische meisjes in het onderwijs

De voorzitter : Aan de orde is de interpellatie van de heer Dewinter tot de heer Van den Bossche, Vlaamse minister van Onderwijs en **Ambtenarenzaken**, over het dragen van hoofddoeken door islamitische meisjes in het onderwijs.

De heer Dewinter heeft het woord.

De heer F. Dewinter (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, het was op 16 november 1989 dat in de Vlaamse Raad een debat werd gevoerd over hetzelfde thema als vandaag, namelijk het dragen van hoofddoeken door islamitische meisjes in het gemeenschapsonderwijs. Het onderwerp stond toen weliswaar iets meer in de belangstelling omdat deze problematiek pas was overgewaaid vanuit Frankrijk.

Het antwoord van de toenmalige gemeenschapsminister, wijlen Daniel

Coens, kwam erop neer dat de lokale schooldirecties zelf dienden te beslissen in hoeverre het dragen van de sluier kon. Hij steunde daarvoor op de autonomie van de onderwijsinstellingen. Met deze uitspraken wijzigde de heer Coens ingrijpend een vroeger ingenomen standpunt. Reeds eerder had de heer Coens in een antwoord op een parlementaire vraag van de heer Baldewijns gezegd dat het dragen van kentekens door leerlingen in het rijksonderwijs verboden is en dat het dragen van elk kenteken dat de neutraliteit van het rijksonderwijs in het gedrang zou kunnen brengen, moet worden vermeden.

De heer Coens had met de wijziging van zijn standpunt duidelijk de bedoeling ieder incident omtrent de toenmalige hoofddoekenaffaire de kop in te drukken. Juridisch had hij nochtans overschot van gelijk toen hij zei dat het dragen van een kenteken de neutraliteit van het rijksonderwijs in het gedrang zou kunnen brengen. Het dragen van kentekens is immers altijd verboden geweest vroeger in het rijksonderwijs en nu in het gemeenschapsonderwijs. Het is trouwens het ministerieel besluit van 15 april 1929 houdende het huishoudelijk reglement van de koninklijke athenea en hetzelfde ministerieel besluit houdende het huishoudelijk reglement van de rijksmiddelbare scholen dat deze aangelegenheid regelt en dat tot op heden nog altijd geldt.

Bijna drie jaar later merken we dat het standpunt van de gemeenschapsminister opnieuw is gewijzigd. In een antwoord op een parlementaire vraag over de beslissing van de schoolraad in de gemeente Rumst om een uitzondering te maken voor die islamitische meisjes op het verbod om hoofddeksels te dragen, antwoordde de minister, ik citeer : Ik ben van oordeel dat het neutraliteitsprincipe niet wordt geschonden door leerlingen toe te laten symbolen te dragen. De vrijheid van eredienst belijden, impliceert uiteraard ook de vrijheid de uiterlijke tekens van deze geloofsovertuiging te gebruiken en te dragen voor zover zij niet uitdagend of provocerend zijn. Einde citaat.

Ik heb de verschillende standpunten opgesomd. Het zal iedereen ongetwijfeld zijn opgevallen dat het standpunt van minister Van den Bossche diametraal staat tegenover het standpunt van wijlen **Daniel Coens**. De heer Coens zei eerst in een antwoord op een parlementaire vraag dat er geen kentekens, dus ook geen hoofddoeken mogen worden gedragen. Daarna corrigeert hij zijn standpunt in de richting van meer autonomie voor de scholen. Het zou geen beslissing meer zijn van de gemeenschapsminister, maar van de scholen. Dan zegt minister Van den Bossche dat het mag en moet kunnen. Hij is niet alleen van oordeel dat de autonomie van de scholen speelt, maar ook dat de hoofddoeken mogen worden gedragen.

Het is opvallend vast te stellen dat het standpunt van de Vlaamse regering, met uiteraard dezelfde partijen aan het bewind als toen, totaal is gewijzigd. Men is meer en meer tolerant in verband met het dragen van hoofddoeken en sluiers door islamitische meisjes in het onderwijs. De minister weet toch dat het om meer gaat dan het louter dragen van een hoofddoek. Het gaat over het feit dat een regering die voorstander is van de integratie, instemt met een evolutie die gaat in de richting van het teruggrijpen naar een aantal tradities en gewoonten uit het verleden die, hoe men het ook draait en keert, duidelijk thuishoren bij de traditionalistische vleugel van de Islam. In sommige Noordafrikaanse landen bestaan die tradities trouwens alleen nog in kleine marginale groepen. Het betreft hier geen **eerste-generatievreemdelingen** of Noordafrikaanse Islamitische vreemdelingen, maar kinderen die hier geboren zijn en waarvoor men ontzettend veel inspanningen doet om ze te integreren. Wij stellen echter vast dat er van die integratie in de praktijk niet veel terecht komt. Meer nog, de minister beslist om die integratie, die hij zelf bepleit, niet ik, voor een deel af te remmen.

Het toelaten van de chador houdt in feite het afwijzen van de integratie en de assimilatie in. De minister pleit

Dewinter

voor het toelaten van de sluier of hoofddoek, maar tevens is hij voor de assimilatie van de Noordafrikaanse Islamitische vreemdelingen in onze samenleving. Door het innemen van dit standpunt bevestigt de minister dus impliciet en expliciet dat de integratie niet werkt en niet kan werken en dat de assimilatie van een grote groep niet-Europese vreemdelingen een illusie is, wat mij uiteraard verheugt.

Het standpunt van het Vlaams Blok inzake deze concrete aangelegenheid leunt zeer nauw aan bij dat van de minister, maar het is veel logischer. Aangezien het Vlaams Blok nooit voor de integratie heeft gepleit, moeten wij vandaag ook niet pleiten voor het toelaten van sluiers of hoofddoeken in het onderwijs. Ik stel ook vast dat het standpunt van de regeringspartijen geregeld ingrijpend wijzigt, wat zelfs tot tegengestelde standpunten leidt zoals wij dit vandaag kunnen vaststellen.

Het Vlaams Blok heeft zijn standpunt nooit moeten wijzigen. Het Vlaams Blok beschouwt het onderwijs als de sleutel tot de reïntegratie, en de begeleide terugkeer begint volgens ons op school. Wij zijn ervan overtuigd dat gastarbeiderskinderen moeten worden opgevoed volgens de regels en gewoonten van hun eigen gemeenschap. Dergelijke opvoeding zal uiteraard de terugkeer van de vreemdeling naar de eigen gemeenschap vergemakkelijken. Daarom vinden wij het dan ook maar logisch dat er werk wordt gemaakt van een apart onderwijsnet voor gastarbeiderskinderen die binnen zo'n net hun eigen waarden en tradities, met sluiers en alles erop en eraan, kunnen beleven, uiteraard met het oog op een terugkeer naar het land van herkomst.

Het dragen van een hoofddoek kan alleen maar in het kader van een apart onderwijsnet. Ik verwijs ter zake naar Nederland waar zo'n net volop in opbouw is, weliswaar niet op initiatief van de overheid, maar op initiatief van de islamitische gemeenschap zelf. In Nederland heeft deze

gemeenschap niet gewacht op een signaal van de overheid. Ze is er zelf mee begonnen, met alle gevolgen van dien en wat dus wil zeggen dat haar onderwijs helemaal ingaat tegen het onderwijsbeleid van de overheid dat gericht is op integratie en assimilatie. Bovendien is het onderwijs binnen de islamitische gemeenschap in Nederland niet gericht op een terugkeer, wat wij wel voorstaan.

Het is absurd het dragen van de hoofddoek, wat toch vernederend is voor de vrouw, toe te laten in ons onderwijs. Het Vlaams Blok heeft dat nooit gewild en dat is vandaag nog altijd zo. We gaan dan ook niet akkoord met de beslissing van de minister om dit wel toe te laten in het gemeenschapsonderwijs. In het gemeenschaps-, provinciaal, stads- en gemeentelijk onderwijs moet volgens ons het principe van de neutraliteit gewaarborgd blijven. We hoeven ons onderwijs aan niemand aan te passen, zeker niet aan een gemeenschap die naar onze bescheiden mening hier niet thuishoort, niet wil thuishoren en ook nooit zal kunnen thuishoren.

Wij moeten ter zake wel de moeite doen om alternatieve oplossingen voor te stellen.

Ik zie echter niet in waarom bepaalde scholen met grote concentraties islamitische kinderen een aantal gewoonten van vroeger afschaffen. Ik geef een paar voorbeelden : de afschaffing van varkensvlees in bepaalde scholen, het apart zwemmen van meisjes en jongens, het weghalen van kruisbeelden uit klaslokalen, het beleg van Wenen, de kruistochten, de slag van Poitiers worden uit de geschiedenislessen weggelaten. Men kan dat allemaal details noemen, maar het is alleszins een teken aan de wand. Bovendien zijn het stappen in de richting van wat wij niet willen, namelijk het prijsgeven van onze identiteit ten voordele van een andere gemeenschap die ons haar waarden en normen wil opdringen. Daarom pleiten wij voor een apart onderwijsnet waar die gemeenschap haar eigenheid kan bewaren ter voorbereiding van de terugkeer naar het land van herkomst.

Mijnheer de minister, waarom hebt

u uw standpunt gewijzigd ? Sinds 1989 bent u driemaal van standpunt veranderd. Naar aanleiding van een incident verdedigde u aanvankelijk de neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs. Op grond van een vrij duidelijk ministerieel besluit waren geen kentekens, van welke religie ook, toegelaten. Waarom laat u nu het dragen van de hoofddoek toe ?

Betekent deze wijziging van standpunt dat men het multiculturele integratieproject, het fameuze elkaar ontmoetend onderwijs waarvan we de laatste jaren vrijwel niets meer hebben gehoord, verlaat en het idee van de integratie op een zijspoor zet ? Dit verheugt ons overigens aangezien wij nooit voorstander waren van het multiculturele integratieproject.

Wil men nu eerder streven naar een onderwijsmodel waarbij iedereen zijn eigenheid behoudt en zich kan affirmeren binnen zijn eigen identiteit ?

Wat is de draagwijdte van uw duidelijke uitspraken en antwoorden hieromtrent ?

Al deze vragen zijn waardevol genoeg om te worden beantwoord omdat het uiteindelijk om veel meer gaat dan om een louter vestimentaire aangelegenheid. Het gaat niet over enkele tientallen vierkante centimeter textiel. Het gaat over de manier waarop men probeert een bepaalde gemeenschap al dan niet duidelijk maken dat zij zich volgens uw denkbeelden moeten integreren. Indien ik uw denkbeelden volg, is u trouwens helemaal niet toe aan een dergelijke integratie.

Wenst u eventueel een andere weg in te slaan ? Misschien de weg die wij voorstellen ? Ik vrees echter dat dit niet het geval is.

Wat zijn de conclusies die wij uit dit alles kunnen trekken ? **(Applaus)**

De voorzitter : Minister Van den Bossche heeft het woord.

Minister L. Van den Bossche (op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, de interpellant heeft twee vragen gesteld.

Van den Bossche

De eerste vraag luidt : Waarop baseert de minister zich om een gewijzigd standpunt in te nemen ?

Er is geen gewijzigd standpunt. Er worden door mij geen centrale regels vastgelegd omtrent het dragen van hoofddoeken of andere symbolen door leerlingen.

De inrichtende macht van de school bepaalt autonoom de inhoud van de reglementen waarin het neutraliteitsbeginsel moet worden gerespecteerd. Daarbij moeten het algemene model van schoolreglement zoals goedgekeurd op 23 mei 1991 door de Centrale Raad van ARGO en het advies van de bevoegde adviserende organen in acht worden genomen.

Dit inachtnemen, is wel onderhevig aan controle.

Het antwoord van wijlen mijn voorganger Coens aan de heer **Baldewijns**, waarnaar u verwijst, betrof een totaal verschillende situatie : het ging om het dragen van een kenteken met een ideologische boodschap door een schooldirecteur, niet door een leerling.

Daarenboven zijn de ministeriële besluiten van 15 april 1929 die minister Coens aanhaalde, niet meer ter zake gezien het besluit van 13 maart 1991 van de Vlaamse Executieve betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs, artikel 57 en volgende, over de rechtspositie van de leerling en over het schoolreglement. In dit besluit wordt aan elke inrichtende macht de bevoegdheid gegeven voor elk van haar scholen een reglement op te stellen waarin de rechten en plichten van elke leerling wordt vastgelegd.

De tweede vraag was of ik van oordeel ben dat het neutraliteitsprincipe wordt geschonden. Ik beperk mijn antwoord tot het herhalen van wat ik al zei en schreef.

Ik was en ben van oordeel dat het neutraliteitsprincipe niet wordt geschonden door leerlingen toe te laten symbolen te dragen. De vrijheid een erediens te belijden, impliceert ui-

teraard ook de vrijheid de uiterlijke tekens van deze geloofsovertuiging te gebruiken en te dragen in zover zij niet uitdagend of provocerend zijn.

Ik sluit aan bij het begin : hier speelt opnieuw de autonomie, met controle, van de school een rol. **(Applaus bij de meerderheid)**

De voorzitter : De heer Dierickx heeft het woord.

De heer L. Dierickx : Mijnheer de voorzitter, wij zouden dit soort debatten in de toekomst moeten vermijden. **(Uitroepen bij het VB)**

Alle universalistische denkrichtingen, dus alle denkrichtingen die niet nationalistisch of racistisch zijn, moeten volgende vragen stellen.

Ten eerste, wanneer kunnen mensen in een rechtsstaat, in een rechtsbestel, samenleven onder dezelfde wetten ? Ten tweede, wanneer zijn de verschillen tussen de mensen zo groot dat zij niet (meer) onder hetzelfde institutionele dak kunnen leven, dat zij zelfs niet in een federale rechtsstaat kunnen samenleven ? Deze vragen moeten beantwoord worden door de vertegenwoordigers van de universalistische denkrichtingen en partijen.

Het antwoord op deze vragen is belangrijk. De groenen en ikzelf menen dat alle mensen, welke ook hun innerlijke of hun uiterlijke kenmerken wezen, kunnen samenleven in rechtsstaten, vooral in federale rechtsstaten. **(Onderbreking door het VB)**

Als zelfs dit wordt aangevochten, is dit te beschouwen als zeer bedreigend.

De voorzitter : De heer Olaerts heeft het woord.

De heer H. Olaerts : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik stel vast dat er mensen zijn die hoofddoeken dragen en ik stel vast dat er mensen zijn die maskers dragen. Voorwaar twee kwalen. Als men uit twee kwalen moet kiezen, dan kiest men nog altijd voor de minste.

De voorzitter : De heer Dewinter heeft het woord.

De heer F. Dewinter : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, de cryptische omschrijving van de laatste spreker heb ik helaas niet helemaal begrepen.

Eerst en vooral dank ik opnieuw de administratie van de **gemeenschapsminister** van Onderwijs die nog eens in de beste bureaucratische traditie een technisch antwoord heeft samengesteld. Ik krijg echter geen duidelijk antwoord op mijn vraag. De nieuwe politiek van de minister, ten opzichte van onze fractie is dus om onze politieke vragen zoveel mogelijk onbeantwoord te laten.

In verschillende landen waar men aan het integratiemodel houdt, heeft men gezegd dat het toelaten van hoofddoeken de integratie niet in de hand werkt, integendeel. Ik rouw daar niet om. We zullen de vreemdelingen immers nooit begeleid kunnen laten terugkeren naar hun land van herkomst wanneer zij hier volledig zouden geassimileerd zijn. Ik vind dat ze hun entiteit en hun eigenheid zoveel mogelijk moeten behouden. Dat is de enige mogelijkheid om die terugkeer ooit nog te kunnen organiseren.

Mijnheer de minister, ik heb bepaalde vragen bij uw beslissing. Ik heb het er moeilijk mee en ik kan uw manier van denken niet volgen. U geeft enerzijds de toestemming om hoofddoeken te dragen, maar anderzijds wordt gepleit voor een elkaar ontmoetend onderwijs, voor integratie.

Het gaat dus niet alleen over die hoofddoeken. Dat is toch een zeer grote contradictie. Ik had gehoopt dat u de politieke moed zou hebben gehad om niet alleen op een administratief technische manier maar ook op een inhoudelijke manier hierop een politiek antwoord te geven. Maar dat zit er blijkbaar niet in.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

REGELING VAN DE WERK- ZAAMHEDEN

De voorzitter : Hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag. Wij komen morgen om 14 uur opnieuw bijeen om onze agenda verder af te handelen.

De vergadering is gesloten.

**- De vergadering wordt gesloten om
16.25 uur.**
